

Begroting 2021

Inhoudsopgave Begroting 2021

Inleiding/Leeswijzer	3
Hoofdstuk 1. Coalitieakkoord 2019-2023	5
Hoofdstuk 2. Programmaplan 2021	7
Hoofdstuk 3. Beschouwingen bij de begroting	
- A Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	27
- B Overzicht incidentele baten en lasten	29
- C Onttrekkingen overige bestemmingsreserves en voorzieningen	29
- D Duurzaamheid / Innovatie	31
- E Uitgangspunten en normen	33
- F Uitkomst van de begroting 2021	35
- G Waterschapsbelastingen	36
- H Kostentoerekening	40
- I Weerstandsvermogen	42
- J Investeringsprogramma	44
- K Financiering (treasuryparagraaf)	45
- L Risicoparagraaf	47
- M Verbonden partijen	51
- N Bedrijfsvoering	54
- O EMU-saldo	57
Hoofdstuk 4. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten	60
Hoofdstuk 5. Vaststellen begroting 2021	69
Bijlagen	
1 Geplande investeringen 2021	73
Toelichting C investeringen	75
2 Staat van reserves en voorzieningen 2021	82
3 Staat van personeelslasten 2021	85

Inleiding

De begroting 2021 is samengesteld op basis van de Waterschapswet. De begroting 2021 is een programmabegroting, dit houdt in dat de begroting is onderverdeeld in een aantal programma's. Bij de indeling in programma's is de indeling van het beheerprogramma 2016 - 2021 gevolgd. Ook is – waar nodig – op maatregelniveau een doorkijkje naar het nieuwe waterbeheerprogramma 2022 - 2027 gegeven.

Leeswijzer

Ten eerste wordt in hoofdstuk 1 ingegaan op het coalitieakkoord 2019 – 2023 "Door water verbonden". In het coalitieakkoord is een aantal strategische thema's en accenten benoemd en is aangegeven dat hierop en op nog te ontwikkelen initiatieven – met een nadere uitwerking – wordt teruggekomen. In het eerste hoofdstuk stippen wij een aantal ontwikkelingen aan.

In hoofdstuk 2, programmaplan 2021, wordt per programma ingegaan op de beleidsdoelen en onze ambities in 2021. Per programma zijn de beleidsdoelen nader uitgewerkt in opgaven en maatregelen: de acties. Per actie is concreet aangegeven wat we in 2021 gaan doen. Daarnaast wordt als afsluiting van dit hoofdstuk per programma een overzicht gegeven van de netto exploitatiekosten en de geplande investeringsuitgaven.

Hoofdstuk 3 bevat grotendeels financiële beschouwingen. Hier wordt onder andere ingegaan op de begrotingsuitkomst, de begroting naar taken en de bijbehorende belastingtarieven voor 2021 en onze geplande investeringen. Daarnaast wordt ingegaan op ons duurzaamheidsbeleid en innovatie.

Hoofdstuk 4 gaat nader in op de uitkomst van de begroting 2021. De begroting 2021 op kosten- en opbrengstensoorten wordt vergeleken met de begroting 2020 en van een nadere toelichting voorzien.

Hoofdstuk 5 bevat het voorstel tot het vaststellen van de begroting.

Tot slot zijn diverse bijlagen opgenomen.

Hoofdstuk 1. Coalitieakkoord 2019 – 2023 Door Water Verbonden

Activiteiten Coalitieakkoord 2021

Via de planning en control cyclus houden wij u op de hoogte van de algemene voortgang (plannen en uitvoeren) van het coalitieakkoord. Het coalitieakkoord is rondom een aantal thema's opgebouwd.

- Waterveiligheid;
- Voldoende water;
- Schoon en ecologisch gezond water;
- Zuiveren afvalwater en de Waterketen;
- Water en Ruimtelijke ordening;
- Klimaat, Duurzaamheid, Energie en Innovatie;
- Dierenwelzijn;
- Waterbeleving, waterbewustzijn en communicatie;
- Kostenbewustzijn.

Per thema zijn voor de hele periode acties geformuleerd. Op basis van deze thema's is een monitor ontwikkeld om u over de voortgang te rapporteren. In de najaarsrapportage bent u op de hoogte gebracht van de stand van zaken. Veel acties lopen door in 2021 en verder.

In 2021 zijn onder andere de volgende acties gepland of krijgen een vervolg:

Duurzaamheid:

Onderzoek naar kansen voor windmolens en zonnepanelen op de zeedijk
Nieuw beleidskader opstellen voor duurzaamheid

Voldoende water / veenoxidatie:

De verdringingsreeks bij droogte opnieuw tegen het licht houden
Veenoxidatie: consequenties diverse scenario's in beeld brengen

Schoon en ecologisch gezond water:

Potentiele effecten brede zones en akkerranden bij overige wateren op KRW-doelen in beeld brengen

Zuiver afvalwater en de waterketen:

RWZI Scheve Klap inrichten als proeftuin voor innovatie en onderzoek

Water en ruimtelijke ordening:

Verspreiden watervisie bij onze ketenpartners / werken aan relatiebeheer ten behoeve van provinciale en gemeentelijke planvorming

Dierenwelzijn:

Uitkomsten onderzoek naar visschade

Waterbeleving, waterbewustzijn en communicatie:

Bebording (communicatie) rondom onze objecten

Kostenbewustzijn:

Ontwikkelingen rondom een rekenkamerfunctie voor waterschappen

De acties die uitmonden in een bestuursvoorstel nemen we op in het planningsschema. Met de uitkomst van deze acties komen we nog afzonderlijk bij het algemeen bestuur terug.

Hoofdstuk 2. Programmaplan 2021

Inleiding

De Waterschapswet geeft het algemeen bestuur een grote rol in de beleidsbepalende functie. Dit wordt onder meer bereikt door in de begroting en meerjarenraming het beleid van het waterschap voor de komende jaren weer te geven. De begroting is daarom ingedeeld naar programma's. Per programma dient expliciet te worden weergegeven welke doelstellingen het waterschap nastreeft. Wij gebruiken het waterbeheerprogramma (WBP) 2016-2021 om aan dit onderdeel invulling te geven. Wij zijn ons ervan bewust dat we hiermee de "reguliere taakuitoefening" wat meer op de achtergrond plaatsen.

Om onze doelstellingen weer te geven worden de vier w's als richtlijnen gebruikt.

- Wat willen we bereiken. Zie hiervoor ons beleidsdoel en ambitie per thema van het beheerprogramma.
- Wat gaan we daarvoor doen. Zie de acties per programma.
- Wanneer is het uitgevoerd.
- Wat gaat het kosten. De acties leiden over het algemeen tot investeringskosten. Per programma worden de investeringskosten getotaliseerd.

Opzet

Dit hoofdstuk met daarin het programmaplan geeft onze beleidsopgaven (acties) voor het komende jaar weer. De indeling van het beheerprogramma volgen we hierbij. De nummering is gelijk aan het beheerprogramma.

Eerst wordt per programma ons *beleidsdoel* weergegeven. Deze visie komt overeen met het beheerprogramma. Zie hiervoor de hoofdstukken 4 tot en met 7 van het beheerprogramma. Daarna wordt per programma onze *ambitie in 2021* weergegeven. Ook deze komt uit het beheerprogramma. Vervolgens zijn per programma de ingekaderde opgaven en maatregelen (de acties) opgesomd.

De meeste acties uit het huidige WBP zijn intussen gestart. Met de voorbereiding voor het nieuwe WBP 2022 – 2027 is ook al begonnen. Bij een aantal acties is de planning zodanig aangepast dat deze onderdeel gaan uitmaken van dit nieuwe WBP. Bij deze actiepunten is het jaartal "gereed" veranderd in "2022-2027".

In deze begroting is per actiepunt aangegeven wat we concreet in het begrotingsjaar gaan doen om het actiepunt te realiseren: "Wat gaan we doen in 2021?".

Om de continuïteit te waarborgen wordt in de meerjarenraming en de begroting gewerkt met drie vaste programma's: veiligheid, voldoende water en organisatie. De toegepaste thema's uit het beheerprogramma worden – in financiële zin – in deze programma's verwerkt.

In tabelvorm:

Programma begroting	Hoofdstuk beheerprogramma 2016 - 2021
Veiligheid	Veiligheid
Voldoende water	Voldoende water
	Schoon en ecologisch gezond water
	Water en ruimtelijke ordening

Omgaan met beheerprogramma-acties

Niet alle beheerprogramma-acties zijn in het programmaplan terug te vinden. Alle beheerprogramma-acties die pas na het begrotingsjaar starten zijn nog niet opgenomen.

Zodra een actiepunten is afgerond zal dit actiepunten zowel in de jaarrekening als in de begroting worden vermeld. Dit overzicht zal uiteindelijk alle acties van het beheerprogramma bevatten.

De einddatum per actie ligt in principe vast. Deze datum is uit het beheerprogramma overgenomen. Door omstandigheden kan het voorkomen dat een datum vervroegd kan worden. Ook kan het voorkomen dat een vertraging in de voortgang optreedt. Via de voor- en najaarsrapportage wordt hierover gerapporteerd. Een eventuele aanpassing van een einddatum wordt in de begroting of de meerjarenraming opgenomen.

Dergelijke aanpassingen zullen dan via een voetnoot bij de betreffende actie kenbaar worden gemaakt.

Autorisatie per programma.

Tot slot van dit hoofdstuk is een financieel overzicht opgenomen. Hierin worden de netto kosten per programma getoond en de totale investeringsuitgaven gekoppeld aan dit programma. Met het vaststellen van de begroting stelt u tevens de uitgaven per programma vast. Hiermee machtigt u het dagelijks bestuur om voor het uitvoeren van het programma tot maximaal de netto kosten uitgaven te mogen doen. Een overschrijding van de netto kosten per programma zal dan ook via een begrotingswijziging aan het algemeen bestuur worden voorgelegd.

Afgeronde beheerprogramma acties

	Omschrijving actiepunten	Afgerond	Opmerking
4.1.1.	Actualiseren van overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten	2017	
4.2.1.	Afronding preventieve maatregelen vanwege aardbevingsrisico's	2017	
4.2.2.	Binnen de Projectoverstijgende Verkenning (POV) onderzoek naar kansrijke oplossingen	2018	
4.3.1.	Afronding eerste toetsingsronde (inclusief stabiliteit met aardbevingsrisico)	2016	
4.3.4.	Vaststellen norm voor de overige regionale keringen	2018	Er komt geen norm. Borging goed onderhoudsniveau ligt bij waterschap.
4.4.1.	Samen met provincies vaststellen eisenpakket voor de lokale keringen	2018	Huidige onderhoudssituatie wordt eisenpakket.
4.5.4.	Afronding Masterplan Kaden onderdeel Oldambt - Fiemel	2020	
4.6.1.	Inrichting bergingsgebied Tusschenwater 1	2018	
4.8.	Vaststellen strategie voor gravers	2018	
4.9.1.	Samen met de veiligheidsregio verhogen bewustwording bij burgers over overstromingskans en evacuatie routes	2017	Actie bij onze partners loopt door.
4.9.2.	Ons calamiteitenplan verbeteren op basis van de inundatiefilms	2016	Idem
4.9.3.	Samen met de veiligheidsregio met inundatiefilms gemeenten helpen hun evacuatieplannen te verbeteren	2017	Idem

5.1.1.	Onder leiding van de provincie uitvoeren van pilot beekdalvisie Achterste Diep	2016	
5.1.2.	Opstellen waterschapsbeleid over beekdalen Drenthe	2018	
5.1.3.	Uitvoeren resterende peilbesluiten	2016	Uitgezonderd peilbesluiten in veenoxidatie gebieden.
5.1.4.	Nieuwe toetsing van ons watersysteem aan de inundatienormen	2017	Er komt geen nieuwe toetsing. De stresstest wordt de nieuwe toetsing.
5.2.2.	Rapportage waterkwaliteitsonderzoek	2016	
5.2.2.	Rapportage effect regelbare drainage	2016	
5.3.2.	Uitvoeren maatregelen zoutwinning	2017	
5.5.1.	Flexibel peilbeheer invoeren voor de Duurswoldboezem met het Schildmeer	2016	
5.5.3.	Bepalen van waterconserveringsmaatregelen op onder andere het Drents Plateau	2019	
5.6.4.	Opstellen inrichtingsplan voor verdrogingsopgave Oosterbos Emmen	2018	Actiepunt vervalt. Initiatief moet van derden komen.
5.8.1.	Samen met provincies een nota grondwaterbeheer opstellen met daarin: - beschrijving van de visie (doelen/ambities) op het beheer van het grondwater-systeem - afspraken met provincies over samenwerking - inventarisatie van problemen die op korte termijn moeten worden aangepakt - concrete acties om die problemen op te lossen.	2019	
5.10.1.	Toetsing/herziening status van watergangen en schouwsloten	2018	
6.1.1.	Onderzoek naar afwenteling tussen waterlichamen	2018	
6.1.2.	Tussentijdse evaluatie toestand en doelbereik	2019	
6.1.3.	Status van het nieuwe Woldmeer (al dan niet KRW-lichaam beoordelen)	2019	(nog) geen KRW lichaam
6.3.2.	NVO Kanalen Fiemel	2019	
6.3.3.	NVO kanalen Oldambt	2017	
6.4.1.	Instellen van natuurlijk peilbeheer Schildmeer	2016	
6.4.2.	Opstellen inrichtingsplan Hondshalstermeer	2018	
6.4.3.	Opstellen inrichtingsplan Zuidlaardermeer	2019	
6.5.1.	Is geen actie volgens het beheerprogramma	-	
6.6.1.	Bepalen maatregelen reductie fosfaat-nalevering uit de bodem in Drentsche Aa en Hunze	2019	
6.6.2.	Bepalen van noodzaak eventuele verdere fosfaatreductie in kanaal Fiemel	2018	
6.10.1.	Bepalen eventuele aanpassing meetlocatie of norm bij overschrijdingen	2019	
6.13.1.	Bepalen of handhaven van de IBA's in de huidige vorm doelmatig is	2017	
6.15.1.	Rapportage van verspreiding en effecten op KRW-doelstellingen van de Gevlekte Amerikaanse Rivierkreeft en Chinese Wolhandkrab	2020	
6.17.2.	Uitbreiden monitoring zwemwateren met blauwalgen	2019	
6.18.2.	Samen met provincies vaststellen aanpak specifieke wateren met hoge ecologische waarde	2018	

Programma veiligheid

Beleidsdoel

Levensbedreigende situaties voor mensen mogen niet plaatsvinden; voor dieren proberen we die zoveel mogelijk te voorkomen.

Het leven in een deltagebied als Nederland vraagt om bescherming tegen het water en de hieraan verbonden gevaren voor mens, dier en goed. Veiligheid voor de mens staat dan ook voorop; altijd en overal. Om een veilige situatie te bereiken, kijken we naar verschillende maatregelen (meerlaags veiligheid). Voorop staat de preventie van overstroming door het op sterkte houden van de zeedijk en boezemkaden (laag één). Maar door ook te kijken naar maatregelen in de ruimtelijke inrichting zijn beperkingen van gevolgschade mogelijk als het een keer mis gaat (laag twee). Hierbij denken we bijvoorbeeld aan het voorkomen van nieuwe bebouwing in overstromingsgevoelig gebied, het beschermen van kwetsbare gebouwen en het op hoogte brengen van vluchtroutes. Tot slot zijn er de maatregelen in de rampenbeheersing, zoals goede calamiteiten- en evacuatieplannen (laag drie).

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn we begonnen aan de uitvoeringsmaatregelen voor de verbetering van de zeedijk. Het Masterplan Kaden is afgerond en vrijwel alle bergingsgebieden zijn ingericht. We zijn voor 80% klaar met de verbetering van de stabiliteit van onze boezemkaden. In samenwerking met de Veiligheidsregio is ons calamiteitenplan op elk moment actueel en is er een goede afstemming met gemeenten en provincies over de invulling van de tweede laag. We houden met bovenstrooms vasthouden gelijke tred met de verwachte extra neerslag als gevolg van de klimaatverandering.

Het programma veiligheid is in negen onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van veiligheid te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) (4.1)

Acties		Gereed
4.1.2.	Actualiseren overstromingsrisicobeheerplannen (ORBP) voor de ROR	2021 ¹

Wat gaan we doen in 2021?

4.1.2. Het overstromingsrisicobeheerplan in de huidige implementatieronde actualiseren. De verwachting is dat dit in 2021 gaat gebeuren.

Zeedijk (4.2)

Acties		Gereed
4.2.3.	Toetsing van primaire keringen met het nieuwe wettelijke toetsings-instrumentarium	2022 ²
4.2.4.	Vorbereiding uitvoering dijkversterkingsprojecten	> 2023
4.2.5.	Start uitvoering dijkversterkingsprojecten	> 2023
4.2.6.	Pilot aanleg groene dijk	2020 ³

¹ Was oorspronkelijk 2020.

² Was oorspronkelijk 2023

³ Was oorspronkelijk 2017. Vertraging in start Brede Groene Dijk.

Wat gaan we doen in 2021?

4.2.3. In 2021 toetsen we de veiligheid van de kunstwerken in de zeedijk (gemalen, sluizen en duikers). De toetsing van de zeedijk (het grondlichaam) is afgerond in 2020. In 2022 worden de resultaten samengevoegd en aangeboden aan de Inspectie Leefomgeving en transport van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

4.2.4. Volgt uit de toetsing zoals omschreven onder 4.2.3 en de planning van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

4.2.5. Is nog niet aan de orde.

4.2.6. In 2021 is de uitvoering van de aanleg van de BGD obstakelvrij (vergunningen geregeld etc.), zodat er in 2022 kan worden gestart met de aanleg van de BGD. Hiervoor worden in 2021 de contracten voorbereid. In 2021 bevindt het koppelproject Kleirijperij in zijn voorlaatste jaar. Er wordt dus voluit slib gerijpt tot klei in de twee kleirijperij depots; een bij Oterdum en een op de kwelder.

Boezemkaden (4.3)

Acties		Gereed
4.3.2.	Uitvoeren verbeterwerken stabiliteit boezemkaden direct na afkeuring	2023 ⁴
4.3.3.	Tweede toetsingsronde alle regionale keringen, inclusief kosten-batenanalyse en voorstel stabiliteitsnorm (1:300 en 1:1000 veiligheidsklassen)	2022 ⁵

Wat gaan we doen in 2021?

4.3.2. De uitvoering van de versterking van de kering Tussenklappenpolder is gepland in 2021 en 2022.

4.3.3. De toetsing van de regionale keringen is in volle gang. In 2021 wordt dit voortgezet. De afronding vindt plaats in 2022.

Op hoogte brengen van de boezemkaden (4.5)

Acties		Gereed
	Afronding Masterplan Kaden (47 km)	2023 ⁶
4.5.1.	Duurswold	15 km
4.5.2.	Drentsche Aa	7 km
4.5.3.	Hunze	10 km
4.5.5.	EKD boezem	10 km

Wat gaan we doen in 2021?

4.5.1. Langs de zuidzijde van het Afwateringskanaal tussen Steendam en Tjuchem is de voorbereiding van de kadeversterking in 2020 afgerond en zal begin 2021 gestart worden met de uitvoering. De uitvoering gaat 2 à 3 jaar in beslag nemen.

4.5.2. Start uitvoering 7 km kadeaanpassing langs de Drentsche Aa.

4.5.3. Aan de zuidkant van het Zuidlaardermeer wordt in het plan Noordma de kade aangepast. Voor de uitvoering van het Drentse diep Noord, nabij Spijkerboor start de planvorming voor de kadeverbetering. Totaal is dit ongeveer 8 km. De overige kaden worden in de nog uit te voeren projecten meegenomen.

⁴ Datum gereed was 2021.

⁵ Was oorspronkelijk 2023.

⁶ Datum gereed was 2020 (resteert nog 22 km).

4.5.5. Voor de EKD Boezem, grenzend aan het watersysteem van Duurswold, inclusief de omgeving van Delfzijl zijn voor 2021 geen maatregelen voorzien.

Bergingsgebieden (4.6)

Acties			Gereed
4.6.2.	Inrichting bergingsgebied Meerstad	1 miljoen m ³	>2022 ⁷

Wat gaan we doen in 2021?

4.6.2. De omvang van het Woldmeer en daarmee het bergingsvolume neemt toe met de ontwikkeling van Meerstad. De huidige verwachting is dat eind 2021 het meer een omvang heeft van 130 ha. en daarmee een bergingsvolume van 0,65 miljoen m³. Daarmee wordt het eerste deel van het Woldmeer afgerond. Daarnaast wordt in Meerstad Midden-Oost zand gewonnen waarmee ook daar gestart is met het ontwikkelen van het meer en daarmee de berging, dit deel komt echter nog niet in verbinding te staan met het Woldmeer om de waterkwaliteit van het Woldmeer niet (negatief) te beïnvloeden.

Vasthouden bovenstrooms (4.7)

Acties			Gereed ⁸
4.7.1.	Water vasthouden in beekherstelprojecten in de Ruiten Aa	450.000 m ³	2021
4.7.2.	Water vasthouden in beekherstelprojecten in de Drentsche Aa	400.000 m ³	2022/2027
4.7.3.	Water vasthouden in de beekherstelprojecten in de Hunze	450.000 m ³	2023
4.7.4.	Zoeken naar ruimte resterende wateropgave Westerwolde	1.100.000 m ³	2021

Wat gaan we doen in 2021?

4.7.1. Met het afronden van NNN Westerwolde (Ruiten Aa) eind 2020 en afhandeling subsidie Waddenfonds in 2021 is dit actiepunt afgerond.

4.7.2. Door aangepast beheer van het verdeelwerk Loon is vanaf 2021 ca 500.000 m³ water extra bovenstrooms vast te houden. Geen acties voorzien in 2021.

4.7.3. De projectgebieden De Branden, Noordma /Zuidoevers en Spijkerboor zijn in voorbereiding. De planvorming in het gebied Bronnergemade wordt gestart. Ruimte om water vast te houden en te bergen wordt in de plannen ingepast. Dit gaat om ongeveer de helft van de opgave.

4.7.4. Door realisatie van bovenstrooms vasthouden in NNN Westerwolde (Ruiten Aa) is er nog geen directe urgentie om de restopgave van 1,1 milj. m³ te zoeken. De voorbereiding en ideevorming van mogelijkheden vindt al in 2021 plaats. In de planperiode 2022-2027 volgt de nadere uitwerking van de mogelijkheden.

⁷ Datum gereed komt in nieuwe planperiode te liggen 2022 - 2027

⁸ Datum gereed was 2021, nu per watersysteem uitgesplitst.

Programma voldoende water

Beleidsdoel

We zorgen voor voldoende water, nu en in de toekomst, zowel in droge als in natte perioden.

De zorg voor voldoende water betekent dat wij streven naar een optimaal waterbeheer voor de functies in ons gebied. Bij de vaststelling van de gewenste waterpeilen, maken we een zorgvuldige afweging van de belangen van de diverse functies. In natte perioden voeren we water af, in droge perioden zorgen we indien mogelijk voor voldoende water. We zorgen er voor dat de wateroverlast beperkt blijft tot het afgesproken, aanvaardbare niveau. Wij voorkomen wateroverlast door bodemdaling en we geven op proactieve wijze advies aan gemeenten om wateroverlast in stedelijk gebied zoveel mogelijk te voorkomen. We onderhouden de watergangen zodanig dat de aan- en afvoerfunctie van de watergangen gegarandeerd blijft en houden daarbij zoveel mogelijk rekening met de ontwikkeling en het behoud van natuurwaarden en ecologische belangen. Tevens zorgen we voor voldoende waterdiepte voor de scheepvaart.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn de inundatieknelpunten opgelost. We hebben een werkwijze voor de omgang met veenoxidatiegebieden, we hebben vastgesteld hoe we omgaan met functie volgt peil in de beekdalen van Drenthe en we hebben met het Rijk, de provincies en de gebruikers afspraken gemaakt over de beschikbaarheid van water in droge perioden (voorzieningsniveau).

Het programma voldoende water is in negen onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van voldoende water te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

Afstemming peilen op functies (5.1)

Acties	Gereed
5.1.5. Oplossing van de resterende 180 ha inundatieknelpunten	2021

Wat gaan we doen in 2021?

5.1.5. De “reguliere” knelpunten zijn opgelost. Alleen de knelpunten in de veenoxidatiegebieden moeten nog worden opgelost. Afhankelijk van de resultaten uit de pilots veenoxidatie en de daar uit voortvloeiende strategie veenoxidatie worden keuzes gemaakt om de overige knelpunten op te lossen. Hiervoor wordt ambtelijk door de provincie samen met de waterschappen aan de strategie gewerkt.

Wateroverlast door veenoxidatie (5.2)

Acties	Gereed
5.2.1. Implementatie werkwijze voor peilbesluiten in de veenoxidatie aandachtsgebieden	2022/2027 ⁹
5.2.3. Peilbesluiten in veenoxidatie aandachtsgebieden opstellen	2022/2027 ¹⁰
5.2.4. Samen met de provincies onderzoeken in welke gebieden er kansen liggen om veenoxidatie te vertragen en wat daarvoor moet gebeuren om dat mogelijk te maken	2021 ¹¹

⁹ Was oorspronkelijk 2016, daarna 2017, 2019, 2020 en nu in nieuwe WBP periode.

¹⁰ Was oorspronkelijk 2017, daarna 2018, 2021 en nu in nieuwe WBP periode.

¹¹ Was oorspronkelijk 2016, daarna 2017, 2020 nu 2021.

Wat gaan we doen in 2021?

5.2.1. De implementatie van de werkwijze voor peilbesluiten wacht op de resultaten uit de Pilot Valthermond. Daarnaast gaan we met de provincie Groningen starten met een gebiedsproces en kunnen dan stappen zetten per gebied. Na een gebiedsproces en eventuele herinrichting kan vervolgens tot een nieuw peilbesluit gekomen worden.

5.2.3. Het opstellen van peilbesluiten in aandachtgebieden wacht op de resultaten uit de pilots veenoxidatie en de daar uit voortvloeiende strategie veenoxidatie. Binnen een jaar na afronden van de pilots en de strategie worden de peilbesluiten opgesteld. Op dit moment wordt ambtelijk door de provincie samen met de waterschappen aan de strategie gewerkt.

5.2.4. In 2021 zal onder leiding van de provincie Groningen samen met waterschap Noorderzijlvest, de provincie Drenthe en waterschap Hunze en Aa's een plan van aanpak geschreven worden voor veenoxidatie.

Wateroverlast door gas- en zoutwinning (5.3)

Acties		Gereed
5.3.1.	Uitvoering maatregelen Zuidlaardermeer/Drents Diep	2023 ¹²
5.3.3.	Update noodzakelijke maatregelen gas- en zoutwinning	2021

Wat gaan we doen in 2021?

5.3.1. In het kader van het integraal maatregelplan Zuidlaardermeer zijn de onderdelen 'Inrichten oevers Zuidlaardermeer' en 'Creëren luwe zone Zuidlaardermeer' in voorbereiding genomen.

5.3.3. Het 'winningsplan 2018 zoutwinning Nedmag' zal leiden tot nieuwe aanpassingen in het watersysteem. In 2021 zal dit leiden tot een nieuwe overeenkomst (met decentrale overheden) met daarin de zekerheidsstelling (fonds) voor alle kosten die voortvloeien uit de gevolgen van bodemdaling op het watersysteem.

Wateroverlast stedelijk gebied (5.4)

Actie		Gereed
5.4.1.	Samen met de gemeenten noodzakelijke maatregelen uitvoeren in het stedelijk gebied	2021

Wat gaan we doen in 2021?

5.4.1. De gemeente Oldambt richt nabij de Watertorenstraat Winschoten een gebied in voor stedelijke waterberging. Het waterschap draagt hierin bij door een uitkering uit het budget voor invulling van de stedelijke wateropgave.

Bij de inrichting (hermeandering) van het Witterdiep wordt ook invulling gegeven aan een stedelijk wateropgave voor Assen van 30.000 m³.

In Hoogezand wordt in het kader van herstructurering de waterstructuur verbeterd en extra bergingsruimte aan het systeem toegevoegd. Het project Euvelgunne, in Groningen is in uitvoering. In bredere zin wordt in samenwerking met gemeenten voldoende aanvullende waterberging gerealiseerd vanwege nieuwe verharding, voor afkoppeling van hemelwater van gemengde rioolsystemen en om knelpunten voor wateroverlast weg te nemen.

¹² Was oorspronkelijk 2021.

Droogte in de zomer/wateraanvoer (5.5)

Acties		Gereed
5.5.2.	Flexibel peilbeheer toepassen in nieuwe woonwijken en nieuwe meren	2021
5.5.4.	Stimuleren waterconserveringsmaatregelen	2021
5.5.5.	Vaststellen voorzieningenniveau voor wateraanvoer door het waterschap	2022-2027
5.5.6.	Stimuleren van efficiënt watergebruik en verminderen watervraag	
5.5.7.	Optimaliseren interne waterverdeling en eventueel aanpassing van infrastructuur	2021 ¹³ 2021
5.5.8.	Ontwikkelen van beleid voor nieuwe (industriële) gebruikers van zoet water	2022- 2027 ¹⁴

Wat gaan we doen in 2021?

5.5.2. De strategie is gericht op bufferen (waterberging) en gelijkmatig afvoeren van water bij projecten die opgepakt worden bij nieuwe gebiedsinrichtingen. Wordt waar mogelijk meegenomen bij nieuwe projecten.

5.5.4. Is een continue actie geworden.

5.5.5. Is meegenomen in de gebiedsbijeenkomsten voor het waterbeheerprogramma 2022 – 2027 en vindt daarin verder zijn beslag.

5.5.6. Is een continue actie geworden.

5.5.7. Naar aanleiding van de droogte van 2018 en 2019 zijn een aantal knelpunten aangepakt. Het gaat dan om de infrastructuur ten behoeve van de wateraanvoer. De droogte van 2020 evalueren we en hieruit zullen aanbevelingen volgen voor de interne waterverdeling en aanvoer.

5.5.8. Geen acties voorzien in 2021.

Verdroogde natuurgebieden (5.6)

Acties		Gereed
5.6.1.	Bepalen mogelijkheden versnelling aanpak verdroogde gebieden door waterschap	2021
5.6.2.	Uitvoering van de restantopgave NNN (Natuurnetwerk Nederland) voor Groningen	2021
5.6.3.	Uitvoering van een deel van de verdrogingsmaatregelen binnen Natura 2000 Drentsche Aa	2022

Wat gaan we doen in 2021?

5.6.1. De provincies Groningen en Drenthe hebben hierin het initiatief. Via het inrichtingsplan Lappenvoort Oosterland geven we hier invulling aan.

5.6.2. Zie opgave 4.7.1.

5.6.3. In 2021 is de beekbodemverhoging Zeegserloopje, Anloërdiepje en Taarlooschediep in uitvoering. De afronding is voorzien in 2022.

¹³ Was oorspronkelijk 2018.

¹⁴ Was oorspronkelijk 2021 nu in nieuwe WBP periode.

Natura 2000 (5.7)

Acties		Gereed
5.7.1.	Uitvoering revitalisering rietoevers Zuidlaardermeer (zie KRW maatregel)	2022 ¹⁵
5.7.2.	Uitvoering van beekbodemverhoging Loonerdiep/Taarlose diep, deel van Zeegserloopje en Anloërdiepje (zie KRW maatregel)	2022 ¹⁶
5.7.3.	Onderzoek samen met provincie naar eventuele beekbodemverhoging in overige beeklopen Drentsche Aa	2022 ¹⁷

Wat gaan we doen in 2021?

5.7.1. In het kader van het integraal maatregelplan Zuidlaardermeer zijn de onderdelen 'Inrichten oevers Zuidlaardermeer' en 'Creëren luwe zone Zuidlaardermeer' in voorbereiding.

5.7.2. Uitvoering van beekbodemverhoging Zeegserloopje, Anloërdiepje en Taarlooschediep (afronding in 2022). Zie ook 5.6.3.

5.7.3. Uitvoering van beekbodemverhoging Zeegserloopje, Anloërdiepje en Taarlooschediep in 2021 is onderdeel van een pilot-project om de haalbaarheid en effectiviteit van deze maatregel te onderzoeken. Daarvoor is ook een monitoringssysteem opgezet waar doorgaand mee gemeten wordt.

¹⁵ Was oorspronkelijk 2021

¹⁶ Was oorspronkelijk 2021

¹⁷ Was oorspronkelijk 2017.

Programma schoon en ecologisch gezond water

Beleidsdoel

We zorgen voor schoon en ecologisch gezond water, waarin systeemspecifieke dieren en planten voorkomen.

De zorg voor ecologisch gezond water omvat een grote diversiteit aan watertypen. Dit zijn allereerst de grotere beken, kanalen en meren, waarvoor binnen de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) doelen en maatregelen zijn opgesteld. Daarnaast betreft dit zwemwater en ook het stelsel van kleinere watergangen voor de aan- en afvoer van water. Wij geven als waterschap advies aan gemeenten over stedelijke wateren en we adviseren de provincie over de zwemwaterkwaliteit. Voor ecologisch gezonde wateren zijn vooral de hydromorfologische inrichting en de fysisch-chemische samenstelling van het water van belang. Wij zorgen voor de zuivering van rioolwater. De kwaliteit van het gezuiverde water, dat op oppervlaktewater wordt geloosd, voldoet aan de wettelijke normen.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn de inrichtingsmaatregelen voor de KRW voor 80% gereed. We zien een duidelijke verbetering van de waterkwaliteit, de gewasbeschermingsmiddelen laten alleen nog incidentele overschrijdingen zien, de zwemwateren hebben een goede bacteriologische kwaliteit, de zuiveringen dragen bij aan het behalen van de waterkwaliteitsdoelen en op een aantal locaties leveren we indien dit economisch rendabel is energie of produceren we grondstoffen.

Het programma schoon en ecologisch gezond water is in negentien onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van schoon en ecologisch gezond water te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

Kaderrichtlijn Water (6.1)

Acties		Gereed
6.1.4.	Vaststellen nieuw maatregelenplan voor stroomgebiedsbeheerplan 2022 – 2027	2021

Wat gaan we doen in 2021?

6.1.4. In het voorjaar van 2021 leggen we het ontwerp waterbeheerprogramma met het maatregelenplan samen met de ontwerp factsheets van het stroomgebiedsbeheerplan 2022-2027 ter inzage. In het najaar van 2021 volgt de vaststelling van het waterbeheerprogramma en de factsheets door het algemeen bestuur.

Herstel van de beek (6.2)

Acties			Gereed
6.2.1.	Westerwoldse Aa	15 km hermeandering	2021 ¹⁸
6.2.2.	Drentsche Aa	4 km hermeandering 3 stuks beekpeilverhoging	2022-2027
6.2.3.	Hunze	17 km hermeandering	2021

¹⁸ Was oorspronkelijk 2018, daarna 2019.

Wat gaan we doen in 2021?

6.2.1. De uitvoering van het laatste deeltraject NNN Westerwolde, Renneborg-Ter Walslage, is afgerond in 2020. In 2021 volgt de afwikkeling van de subsidiestromen.

6.2.2. Planvoorbereiding voor de inrichting van het Rolderdiep start in 2021.

De beekbodemverhoging van het Zeegserloopje, Anloërdiepje en Taarlooschediep is in uitvoering, afronding in 2022. De overige projecten starten in de volgende WBP periode 2022 – 2027.

6.2.3. In het Hunze gebied zijn het plan Paardetangen (1,7 km) en het plan Voorste diep-Flessenhals Borger (0,9 km) afgerond. Het plan De Branden (ca. 3,4 km) en Noordma (ca. 1 km) zijn in voorbereiding en voor Bronnegermaden (5 km) en Spijkerboor (1km) is de planvorming gestart.

Natuurvriendelijke oevers in kanalen (6.3)

Acties			Gereed 2021
	Aanleg natuurvriendelijke oevers (NVO):		
6.3.1.	Kanalen Westerwolde (waarvan 3,5 km gereed)	12 km	
6.3.4.	Kanalen Duurswold	2,7 km	
6.3.5.	Kanalen Hunze/Veenkoloniën	8 km	
6.3.6.	Noord-Willemskanaal	3 km	

Wat gaan we doen in 2021?

6.3.1. De resterende opgaven worden in 2021 afgerond.

6.3.4. Voor de Kanalen Duurswold wordt 0,2 km nieuwe NVO aangelegd. Over een lengte van ca. 2 km wordt de aanwezige NVO geoptimaliseerd.

6.3.5. Opgave gereed in 2021 en al wellicht ca. 1,8 km NVO voor de komende planperiode.

6.3.6. Aanleg 3 km natuurvriendelijke oevers in het Noord-Willemskanaal wordt uitgevoerd.

Herstel van meren (6.4)

Acties		Gereed
6.4.4.	Inrichting rietoevers Zuidlaardermeer	2022 ¹⁹
6.4.5.	Inrichting moeraszone Wolfsbarg II bij het Zuidlaardermeer	2022 ²⁰

Wat gaan we doen in 2021?

6.4.4. In het kader van het integraal maatregelplan Zuidlaardermeer zijn de onderdelen 'Inrichten oevers Zuidlaardermeer' en 'Creëren luwe zone Zuidlaardermeer' in voorbereiding.

6.4.5. Voor de Inrichting van de moeraszone Wolfsbarg Zuid bij het Zuidlaardermeer moeten de gronden worden vrijgemaakt. Dit is een actie van de Provincie Groningen.

Vismigratie (6.5)

Acties	Realisering vispassages:	Gereed
6.5.3.	Drentsche Aa 2 vispassages	2023 ²¹

¹⁹ Was oorspronkelijk 2021.

²⁰ Was oorspronkelijk 2021.

²¹ Was oorspronkelijk 2021. Is onderdeel van Rolderdiep, zal in nieuwe WBP opgepakt worden.

6.5.4.	Hunze	7 vispassages	2023 ²²
---------------	-------	---------------	--------------------

Wat gaan we doen in 2021?

6.5.3. De voorbereiding van deze twee vispassages wordt meegenomen in de planvoorbereiding inrichting Rolderdiep die in 2021 van start gaat.

6.5.4. In het Hunze gebied zijn plan Paardetangen (2 st.) en plan Voorste diep-Flessenhals Borger (1 st.) gereed. Plan De Branden (3 st.) en Gemaal Oostermoer (1 st.) zijn in voorbereiding voor de realisatie.

Gewasbeschermingsmiddelen (6.8)

Acties		Gereed
6.8.1.	Monitoring gewasbeschermingsmiddelen (GBM) op KRW-meetpunten	2021
6.8.2.	Maatregelen in Glastuinbouwgebieden samen met LTO Glaskracht	2021 ²³
6.8.3.	Waar mogelijk faciliteren we de aanleg van akkerranden	2021

Wat gaan we doen in 2021?

6.8.1. De monitoring van GBM op KRW-meetpunten behoort inmiddels tot de routinematige monitoring en wordt ook in 2021 uitgevoerd.

6.8.2. De projecten uit het maatregelenprogramma DuurSaam Glashelder worden gecontinueerd. De focus is meer verschoven naar het opsporen van (diffuse) bronnen.

6.8.3. We continueren de akkerranden die in 2020 zijn gerealiseerd waarbij het volledige beschikbare budget vanuit het coalitieakkoord wordt benut.

Verzilting (6.10)

Acties		Gereed
6.10.2.	Bepalen effect vermindering van doorspoeling op zoutgehalte en ecologie	2021

Wat gaan we doen in 2021?

6.10.2. In 2020 is een technische eindrapportage in concept afgerond en op 23 juni 2020 besproken met het DB. De vervolgactie om de concept uitkomsten te bespreken met de streek heeft in verband met de coronacrisis nog niet kunnen plaatsvinden. Na uitvoering van de gebiedsbijeenkomst in Oldambt wordt de concept rapportage afgerond en definitief gemaakt om vervolgens met een bestuursvoorstel voorgelegd te worden aan het AB. Dit kan, gezien de onzekerheden rondom het verloop van de coronacrisis, medio 2021 worden.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (6.11)

Actie		Gereed
6.11.1.	Actualiseren beleidsnota vergunningverlening en handhaving op basis van nieuwe Omgevingswet	2021 ²⁴

²² Was oorspronkelijk 2021 maar loopt uit door koppeling met projecten.

²³ Was vorig jaar 2020.

²⁴ Was oorspronkelijk 2019. Door het uitstel van de invoering van de Omgevingswet schuift deze datum ook op.

Wat gaan we doen in 2021?

6.11.1. Volgend jaar gaan we in noord Nederland bezig met het aanpassen van de handhavingsstrategie met als doel dat de Noordelijke organisaties (waterschappen en omgevingsdiensten) tot een zoveel mogelijk overeenkomstige handhavingsstrategie komen. De handhavingsstrategie zal overeenkomstig de uitgangspunten van de nog op te stellen waterschapsverordening (een instrument van de Omgevingswet) worden opgesteld.

Zuiveren (6.13)

Actie		Gereed
6.13.2.	Opheffen van de rwzi Scheve Klap en aansluiten op de rwzi Delfzijl	2021 ²⁵
6.13.3.	Doorvertaling van landelijk beleid naar mogelijke maatregelen terugdringing emissie van microverontreinigingen	2023
6.13.4.	Verdere ontwikkeling van de rwzi als grondstoffenfabriek voor fosfaat en stikstof	2021
6.13.5.	Optimaliseren van de energieproductiemix (elektriciteit / gas) bij de rwzi's	2021

Wat gaan we doen in 2021?

6.13.2. In 2021 zal de rwzi Scheve Klap in bedrijf blijven en zullen we de prestaties blijven volgen. Op basis van de uitkomst van de uitgevoerde variantenstudie kunnen we, indien nodig, snel besluiten wat we gaan doen indien we maatregelen moeten gaan nemen als de zuivering slechter gaat presteren of de exploitatiekosten sterk gaan toenemen.

6.13.3. De resultaten van het influent -en effluent monitoringsprogramma van 2019 en 2020 worden in 2021 geëvalueerd.

We participeren in een pilot bij waterschap Aa en Maas om praktische kennis op te doen omtrent een innovatieve techniek om medicijnresten te verwijderen op een rwzi. In de toekomst kunnen we deze informatie goed gebruiken in onze integrale afweging of en hoe we medicijnresten moeten verwijderen op een deel van onze rwzi's.

6.13.4. De slibeindverwerking aanbesteding is gegund. Looptijd is minimaal 20 jaar. In deze gunning zit, afhankelijk van een op te stellen business case door de opdrachtnemer, de mogelijkheid om fosfaat terug te winnen uit de as van het verbrande slib.

6.13.5. Eind 2020 is het onderzoek naar optimalisatie van de blowers afgerond. Vervolgens zal in 2021 besloten moeten worden of we gaan investeren in nieuwe blowers en/of we blowers gaan verplaatsen van de ene naar de ander zuivering om het energie verbruik te optimaliseren en te minimaliseren.

Visstandbeheer (6.14)

Actie		Gereed
6.14.1.	Opstellen regionaal aalbeheerplan	2021

²⁵ Was oorspronkelijk 2020.

Wat gaan we doen in 2021?

6.14.1 Het waterschap voert in 2020/2021 een technische achtergrondstudie uit naar de aalstand in het beheergebied. Deze rapportage dient als input voor het visbeleid dat in de periode van het waterbeheerprogramma 2022 - 2027 herzien zal worden.

Drinkwateronttrekkingsgebied (6.16)

Actie		Gereed
6.16.1.	Uitvoeren afgesproken maatregelen uit Uitvoeringsprogramma oppervlaktewateronttrekkingen Drentsche Aa (UPDA)	2021

Wat gaan we doen in 2021?

6.16.1. 2021 is formeel het laatste UPDA jaar. Verschillende deelprojecten worden afgerond. Maatregelenprojecten zoals Verminderen afspoeling percelen en Duurzame bollenteelt en Akkerranden zullen in 2021 maatregelen uitvoeren. Er wordt een publiekscampagne opgezet. De continue monitoring, zowel naar het effect van maatregelen als de reguliere monitoring, gaat in 2021 ook gewoon door.

Zwemwater (6.17)

Actie		Gereed
6.17.1.	Bepalen maatregelen ter verbetering van bacteriologische waterkwaliteit	2021
6.17.2.	Uitbreiden monitoring zwemwateren met blauwalgen	2021
6.17.3.	Ondersteunen onderzoek zwemwater / blauwalgenproblematiek	2021

Wat gaan we doen in 2021?

- 6.17.1. Is een continue actie geworden.
- 6.17.2. Is een continue actie geworden.
- 6.17.3. Is een continue actie geworden.

Overige wateren inclusief stedelijk water (6.18)

Acties		Gereed
6.18.1.	Samen met gemeenten vaststellen voor welke stedelijke wateren een streefbeeld en maatregelenpakket wordt opgesteld	2021 ²⁶

Wat gaan we doen in 2021?

6.18.1. In overleg met de gemeenten wordt geïnventariseerd in welke wateren een nulmeting wordt uitgevoerd.

²⁶ Datum gereed was 2017, daarna 2020.

Waterketen (6.19)

Acties		Gereed
6.19.1.	Opstelling integrale afvalwaterbeleidsplannen	2023 ²⁷
6.19.2.	Invoering integraal meet- en monitoringssysteem	2023 ²⁸

Wat gaan we doen in 2021?

6.19.1. In 2021 wordt een nieuw integraal afvalwaterbeleidsplan vastgesteld voor cluster Groningen Oost.

6.19.2. In 2021 moeten de systemen van alle samenwerkende organisaties aangesloten zijn binnen het project meten en monitoren. Daarmee zal het project een transitie ingaan van inrichting van de systemen naar beheer en analyse van de systemen en gegevens.

²⁷ Was oorspronkelijk 2019.

²⁸ Was oorspronkelijk 2019. Project is later gestart.

Programma water en ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

We zorgen voor een optimale afstemming tussen water en ruimtelijke ordening en borgen daarbij dat water een meesturende rol heeft in de ruimtelijke ordening.

Ruimtelijke ordening en waterbeheer hebben grote invloed op elkaar. Vroeger moest het water zich aanpassen aan de eisen van de ruimtelijke ordening en de diverse gebruiksfuncties zo goed mogelijk faciliteren. Recente waterproblemen toonden aan dat we wateropgaven niet meer alleen met technische ingrepen kunnen oplossen, maar dat we meer en meer van natuurlijke processen gebruik moeten maken. Dat vraagt echter om ruimte. Bovendien is het onverstandig om zonder meer ruimtelijke bestemmingen te plannen, die op het gebied van waterbeheer niet toekomstbestendig zijn en op een later tijdstip tot extra maatschappelijke ingrepen en kosten leiden. Daarnaast biedt de combinatie met water kansen voor andere maatschappelijke domeinen, bijvoorbeeld recreatie en toerisme. Kortom, water stelt eisen en beperkingen aan de ruimtelijke inrichting, maar biedt aan de andere kant ook mogelijkheden. Om dat bij de ontwikkeling van ruimtelijke visies en plannen goed tot zijn recht te laten komen, is een vroegtijdige, meedenkende en toetsende benadering vanuit het waterschap en samenwerking met provincie en gemeente essentieel. Door de OESO is een rapport over het waterbeheer in Nederland uitgebracht waarbij ook gewezen is op versterking van de relaties tussen water, landgebruik en ruimtelijke ordening (o.a. integrale gebiedsgerichte aanpak). De door de OESO gesignaleerde versterking van de relaties tussen water, ruimtelijke ordening en landgebruik onderschrijven wij en daar willen we in de praktijk ook naar handelen.

Ambitie voor 2021

In 2021 zijn we vroegtijdig betrokken bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en keuzen die relevant voor ons zijn. Klimaatbestendigheid en waterveiligheid zijn volwaardig ingebed in alle ruimtelijke visies en plannen die ons beheergebied raken. Tevens is er samen met de provincies bepaald in welke situaties we het principe van functie volgt peil hanteren in plaats van peil volgt functie.

Het programma water en ruimtelijke ordening is in twee onderwerpen opgedeeld. Om ons beleidsdoel en de ambities op het gebied van water en ruimtelijke ordening te realiseren worden de volgende maatregelen (acties) per onderwerp in deze meerjarenperiode genomen.

Prominentere rol voor water (7.1)

Acties		Gereed
7.1.1.	Samen met gemeenten en provincie uitwerken beleid voor ruimtelijke adaptatie conform afspraken uit Deltaprogramma	2021
7.1.2.	Intensivering van ons relatiebeheer met provincies en gemeenten om een vroegtijdige, kansen scheppende en optimale afstemming tussen water en r.o.-functies te realiseren	2021

Wat gaan we doen in 2021?

7.1.1. Het waterschap is als adviseur nauw betrokken bij de uitwerking door de gemeenten van beleid voor ruimtelijke adaptatie.

7.1.2. Met gemeenten en initiatiefnemers is er voortdurend contact over ruimtelijke plannen.

Daarnaast vinden met gemeenten op geregelde basis gesprekken plaats over toekomstige ontwikkelingen en de samenwerking daarin. Wanneer gemeenten werken aan omgevingsvisies, is het waterschap nauw betrokken om het waterbelang op de kaart te zetten.

Houdbaarheid "peil volgt functie" (7.2)

Actie		Gereed
7.2.1.	Samen met de provincies werken we een strategie uit rond de discussie 'peil volgt functie – functie volgt peil'	2022-2027 ²⁹

Wat gaan we doen in 2021?

7.2.1. Geen acties voorzien in 2021, wordt opgepakt in het WBP 2022 – 2027.

²⁹ Was oorspronkelijk 2016, daarna 2017, 2018. Wordt nu opgepakt in het nieuwe WBP 2022 – 2027.

Kosten per programma op kostensoort
(bedragen x € 1.000)

	Begroting 2021	Begroting 2020
Veiligheid		
Kapitaallasten	4.465	4.410
Personeelslasten	1.777	1.723
Overige lasten/baten	5.114	5.280
Totaal	11.356	11.413
Watersystemen		
Kapitaallasten	12.651	13.907
Personeelslasten	17.102	16.141
Overige lasten/baten	27.256	26.211
Totaal	57.009	56.259
Organisatie		
Kapitaallasten	2.076	1.867
Personeelslasten	12.802	12.287
Overige lasten/baten	12.005	10.937
	26.883	25.091
waarvan doorberekend*	7.158	6.640
Totaal	19.725	18.451
	88.090	86.123

*Via de uurtarieven van medewerkers wordt een deel van de kosten van dit programma (huisvesting en automatisering) doorberekend aan de programma's veiligheid en watersystemen. Om een dubbeltelling te voorkomen worden deze kosten op dit programma in mindering gebracht.

Investeringsuitgaven per programma

	Begroting 2021	Begroting 2020
Veiligheid	4.624.000	3.557.000
Watersystemen	14.178.000	14.716.000
<i>Waarvan voor zuiveringsbeheer:</i>	<i>3.707.000</i>	<i>5.867.000</i>
Organisatie	1.850.000	3.245.000
Totaal	20.652.000	21.518.000

Hoofdstuk 3. Beschouwingen bij de begroting 2021

Hoofdstuk 3 van de begroting is onderverdeeld in een aantal paragrafen. Een aantal hiervan is voorgeschreven in het Waterschapsbesluit. De volgende onderwerpen worden behandeld.

- A. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar
- B. Overzicht incidentele baten en lasten
- C. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
- D. Duurzaamheid / Innovatie
- E. Uitgangspunten en normen
- F. Uitkomst van de begroting 2021
- G. Waterschapsbelastingen
- H. Kostentoerekening
- I. Weerstandsvermogen
- J. Investeringsprogramma
- K. Financiering (treasuryparagraaf)
- L. Risicoparagraaf
- M. Verbonden partijen
- N. Bedrijfsvoering
- O. EMU-saldo

A. Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Het beleid van het waterschap wordt gevormd door externe en interne kaders en ontwikkelingen. In hoofdstuk 2, het programmaplan, worden vooral externe kaders benoemd (onder andere KRW) en doorvertaald naar de beleidsdoelstellingen van het waterschap. Het programmaplan 2021 is gebaseerd op het beheerprogramma 2016-2021. De opbouw is hiervan afgeleid. Het coalitieakkoord is ook een intern kader. Financieel vormt de meerjarenraming 2021 – 2024 (AB 26 augustus 2020) een belangrijk kader. De economische situatie van Nederland is ook van belang voor het opstellen van de begroting.

De volgende ontwikkelingen kunnen hier genoemd worden.

De economie in Nederland

De coronacrisis heeft als vanzelfsprekend invloed op de economie. Ook bestaat extra onzekerheid over de economische vooruitzichten. De mate waarin landen het virus weten terug te dringen, is bepalend voor de snelheid van het economisch herstel. In de Macro Economische Verkenning (MEV) 2021 van het Centraal Planbureau is gewerkt met twee scenario's.

In het eerste scenario, de basisraming, van het Centraal Planbureau wordt voor 2021 een economische groei verwacht van 3,5%. Voor 2020 wordt rekening gehouden met een krimp van 5,0%. De verlenging van het steunbeleid drukt de werkloosheidsstijging in 2020, maar de klap moet grotendeels nog komen. In 2020 bedraagt de werkloosheid 4,3% en in 2021 5,9%. De koopkracht ontwikkelt zich in 2020 (2,2%) en 2021 (0,8%) positief. Dit is uiteraard wel per individuele situatie verschillend. Persoonlijke effecten (bijvoorbeeld wegvallen inkomen) zitten niet in deze koopkracht. De inflatie was in 2020 1,4% en blijft in 2021 naar verwachting ook 1,4%. Tot slot hangen de overheidsfinanciën door de steunmaatregelen en de lagere belastinginkomsten flink uit het lood. De

verwachting is dat het EMU-saldo in 2021 negatief uitkomt met – 5,1%. In 2020 is het verwachte EMU-saldo nog negatiever met – 7,6%.

Het tweede scenario van het CPB gaat uit van een tweede golf. In dit tweedegolfscenario is sprake van een economische krimp van 6,1% in 2020 en een krimp van 2,8% in 2021. De werkloosheid loopt in dit scenario in 2021 op richting de 10%. Het EMU-saldo komt in dit scenario uit op -8,3% in 2020 en -9,3% in 2021.

Momenteel (medio oktober) ligt de situatie tussen de twee hiervoor geschetste scenario's in.

De meerjarenraming 2021 – 2024

Eind augustus is door uw algemeen bestuur de meerjarenraming 2021 – 2024 vastgesteld. Deze meerjarenraming ging uit van een gemiddelde lastenstijging van 2% per jaar. Voor de taak watersysteembeheer stijgen de lasten tot en met 2024 met gemiddeld 3,2% per jaar en voor de taak zuiveringsbeheer met gemiddeld 0,6% per jaar. Deze “scheve” lastenontwikkeling komt doordat we veel opgaven en dus kosten in het watersysteembeheer (KRW, veiligheid) hebben. Bij het zuiveringsbeheer hebben we momenteel minder opgaven. Hierbij wordt nog opgemerkt dat de huidige discussie over het verwijderen van medicijnresten, op termijn kan leiden tot een kostenverhoging van de taak zuiveringsbeheer.

Omgevingswet

Het doel van de Omgevingswet is het bundelen van heel veel wetten met betrekking tot de fysieke leefomgeving (bodem, geluid, lucht, water etc.). Met als doel met minder regels toe te kunnen.

Snellere besluitvorming te bereiken. En regionale regels te kunnen maken. De diverse overheden moeten hun plannen integreren en onderling op elkaar afstemmen. Daarnaast probeert de Omgevingswet alle informatie digitaal beschikbaar te stellen, waardoor burgers, initiatiefnemers en overheden gemakkelijker over informatie kunnen beschikken.

Voor het waterschap zijn de instrumenten waterschapsverordening (waarin we alle waterschapsregels opnemen), het inbrengen van het waterbelang bij gemeente en provincie, de integratie (afstemming) van het vergunningenproces met andere overheden en het projectbesluit (vervanger projectplan volgens de Waterwet en vooral van belang voor investeringen in de zeedijk) belangrijke opgaven.

De Omgevingswet zal naar verwachting op 1 januari 2022 ingaan.

Vanaf 2017 hebben we € 100.000,- per jaar in de begroting opgenomen als ondersteuning voor de implementatie van de Omgevingswet. Voor het beheer van het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) is vanaf 2020 eveneens een bijdrage opgenomen. Al bekende ICT-investeringen, die in relatie staan met de Omgevingswet zijn in het investeringsschema opgenomen.

De insteek is om het jaar 2021 te gebruiken om aan de minimale vereisten van de Omgevingswet te voldoen. De jaren daarna gebruiken we om onze instrumenten te vervolmaken.

10 puntenplan Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen

In het AB van 13 december 2017 is als onderdeel van het 10 puntenplan Nutriënten en Gewasbeschermingsmiddelen (GBM) besloten maatregelen te gaan voorbereiden op RWZI Gieten en RWZI Assen om met name de fosfaatbelasting te reduceren. Hiervoor is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 100.000,- voor de verdere planuitwerking en onderzoeken. In 2021 zal een kredietaanvraag aan het algemeen bestuur worden gedaan voor een fosfaatverwijderingsinstallatie op de RWZI Gieten. De kennis die in Gieten wordt opgedaan kunnen we later mogelijk gebruiken bij het ontwerp van RWZI Assen.

Slibverwerking

Ons slib wordt centraal verzameld en vergist op de RWZI's Veendam, Scheemda en Assen en daarna getransporteerd naar de RWZI Garmerwolde van waterschap Noorderzijlvest. Daar wordt het ontwaterd. Verdere droging vindt extern plaats. In 2020 is hiervoor een nieuw contract afgesloten. Waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's en Drents Overijsselse Delta hebben voor de eindverwerking van hun zuiveringsslib per 2021 een overeenkomst gesloten met Slibverwerking Noord Oost Nederland B.V.

De waterschappen zijn een overeenkomst aangegaan voor een periode van twintig jaar. Het zoeken van een nieuwe partner werd noodzakelijk door aflopende contracten. De waterschappen hebben gekozen voor een zo duurzaam mogelijke oplossing door onder andere terugwinning van energie, hergebruik van grondstoffen en milieueisen ten aanzien van transport.

Brede Groene Dijk (BGD)

In 2020 is, een aantal jaren later dan oorspronkelijk gepland, een 40 meter lange proefdijk bij de Dollard aangelegd. Dit maakt onderdeel uit van een onderzoek naar hoe klei zich houdt in een dijklichaam en of klei goed kan worden verwerkt. Als de proefdijk aan de verwachtingen voldoet, wordt in 2022 begonnen met de aanleg van de 1 kilometer lange Brede Groene Dijk. Mocht dit goed uitpakken, dan wordt deze methode verder toegepast.

B. Overzicht incidentele baten en lasten

Het overzicht incidentele baten en lasten betreft de baten en lasten die als éénmalig ten opzichte van voorgaande en komende jaren moeten worden beschouwd.

De volgende incidentele baten en lasten zijn in de begroting 2021 meegenomen.

Incidentele lasten

- Sanering asbestdaken	€ 133.000,-
- Sloop twee VKA gemalen	€ 248.000,-

C. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserves kent het waterschap een aantal bestemmingsreserves. Onder deze bestemmingsreserves worden verstaan: reserves waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. Het waterschap kent de volgende bestemmingsreserves:

Bestemmingsreserve afkoopsommen

Bij de begroting 2015 is besloten de afkoopsommen in te zetten om minder te activeren.

Vanaf 2015 worden de eigen uren besteed aan projecten, de bouwrente en beheersmatige ICT investeringen (onder andere aanschaf PC's, software) niet langer geactiveerd. Dit betekent dat deze kosten van jaarlijks € 1,4 miljoen rechtstreeks ten laste van de exploitatie komen. De afkoopsommen betreffen volledig de taak watersysteembeheer. Voor zover deze extra kosten toegerekend worden aan de taak watersysteembeheer worden deze kosten gedekt door afkoopsommen.

Bestemmingsreserve bodemsaneringen

Deze reserve is enkele jaren geleden gevormd voor het uitvoeren van bodemsaneringen. Deze reserve is onder meer gebruikt voor de opruiming van het bezonken slib in het Havenkanaal bij de rwzi Assen. Deze werkzaamheden zijn in 2019 afgerond.

Het restant kan worden ingezet voor toekomstige bodemsaneringen.

Bestemmingsreserve HWBP

In de voorjaarsrapportage 2016 is besloten het jaarlijks verschil tussen de in de begroting opgenomen HWBP bijdrage en de werkelijke HWBP bijdrage te reserveren. Deze bestemmingsreserve willen we gebruiken om in de toekomst (na 2021) ons eigen aandeel (10%) in de kosten van nHWBP-projecten te financieren.

Bestemmingsreserve duurzaamheid / innovatie

Bij de najaarsrapportages 2019 is besloten het restant van het jaarlijkse budget voor duurzaamheid en innovatie in een bestemmingsreserve te storten. De meer kosten in een ander jaar worden dan onttrokken aan deze bestemmingsreserve. Dit leidt dan niet tot financiële schommelingen in de jaren.

Bestemmingsreserve zichtbaarheid

Bij de najaarsrapportages 2020 is besloten om ook het restant van het jaarlijkse budget voor zichtbaarheid in een bestemmingsreserve te storten. De meer kosten in een ander jaar worden dan onttrokken aan deze bestemmingsreserve. Dit leidt dan niet tot financiële schommelingen in de jaren.

Bestemmingsreserve cultuurhistorisch erfgoed

Aangezien het ene jaar meer of minder als het andere jaar een beroep zal worden gedaan op het budget cultuurhistorisch erfgoed is bij de najaarsrapportages 2020 eveneens besloten het restant van dit budget in een bestemmingsreserve te storten. De meer kosten in een ander jaar worden dan onttrokken aan deze bestemmingsreserve. Dit leidt dan niet tot financiële schommelingen in de jaren.

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verwachte verloop van de bestemmingsreserves in deze begroting 2021.

Bestemmingsreserve	Stand 1-1-2021	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12-2021
Afkoopsommen	11.168.937	0	928.000	10.240.937
Bodemsaneringen	14.850	0	0	14.850
HWBP	2.079.000	400.000	0	2.479.000
Duurzaamheid / innovatie	140.000	0	140.000 1)	0
Zichtbaarheid	15.000	0	15.000 1)	0
Cultuurhistorisch erfgoed	30.000	0	30.000 1)	0
Totaal	13.447.787	400.000	1.113.000	12.734.787

- 1) In de begroting naar kosten- en opbrengstsoorten als per saldo € 0 opgenomen, uitgaaf = gelijk aan de onttrekking).

Voorzieningen

Voorzieningen zijn bedragen op de balans die worden gevormd om verplichtingen, verliezen en risico's op te kunnen vangen, waarvan de omvang per balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs in te schatten. Het waterschap kent de volgende voorziening:

Voorziening voormalig bestuur en personeel

Conform de regelgeving zijn de toekomstige lasten van voormalig bestuur en personeel opgenomen in een voorziening. De jaarlijkse kosten worden rechtstreeks ten laste van deze voorziening gebracht. Jaarlijks wordt bij de jaarrekening de benodigde hoogte van deze voorziening herberekend. Een eventueel tekort of overschot wordt ten laste of ten gunste van de exploitatie gebracht.

In onderstaande tabel volgt een totaaloverzicht van het verwachte verloop van de voorziening in deze begroting 2021.

Voorziening	Stand 1-1-2021	Toevoeging	Onttrekking	Stand 31-12-2021
Voormalig bestuur en personeel	2.281.651	57.041	350.000	1.988.692

D. Duurzaamheid / Innovatie

Duurzaamheid is één van de rode draden in ons handelen. Ons duurzaamheidsbeleid is erop gericht ons duurzaam denken en handelen te vergroten en onze duurzaamheid verder te ontwikkelen.

We zetten tot nu toe vooral in op het voorkomen en beperken van fossiele brandstoffen en het behoud en herstel van robuuste, gezonde, schone en op natuurlijke processen gebaseerde watersystemen (klimaatadaptatie).

We richten ons de komende jaren op een verdere reductie van ons energieverbruik en een toename van onze duurzame energieopwekking. We streven ernaar om 100% energieneutraal te worden.

Hiertoe bewandelen we drie sporen. Het eerste spoor richt zich op de eigen installaties. We brengen in beeld wat de haalbaarheid is van enerzijds, extra energie efficiency en anderzijds, de opwekking van extra duurzame energie door eigen investeringen op eigen assets.

Het tweede spoor richt zich op het door derden laten ontwikkelen van 3 tot 4 windmolens (afhankelijk van de omvang) op onze assets. Van deze windmolens nemen we de Garantie van Oorsprong (GvO) af. Hiervoor zullen gesprekken moeten worden gevoerd met de provincies en energiemaatschappijen. We zullen niet zelf de windmolens exploiteren, maar slechts de grond daarvoor beschikbaar stellen.

Het derde spoor richt zich op de Regionale Energiestrategieën (RES) van Groningen en Drenthe. In dit spoor zijn de RES en het Klimaatakkoord leidend. We nemen deel aan de RES-en en brengen de potentie van onze eigen assets hiervoor in beeld. Met deze strategie werken we uiteindelijk toe naar energieneutraliteit.

We stimuleren innovaties, acties en maatregelen op voornoemde gebieden en daarom is in het coalitieakkoord 2019-2023, net als in de voorgaande bestuursperiode, € 4 miljoen beschikbaar gesteld zodat we kunnen inspelen op mogelijkheden en kansen die zich voordoen.

Voortgang duurzaamheidsmaatregelen bestuursperiode 2015-2019

In de meerjarenraming is van 2017 tot en met 2020 een investeringsbedrag opgenomen voor duurzaamheidsmaatregelen van in totaal € 4 miljoen. Dit bedrag is opgenomen om in 2020 onze doelstellingen met betrekking tot energiereductie en zelfopwekking te realiseren. Inmiddels is van de

beschikbaar gestelde € 4 miljoen voor duurzaamheidsmaatregelen € 3,8 miljoen geclaimd. De reeds ingevulde/geplande maatregelen zijn als volgt:

• Zonnepanelen	€ 1.900.000,-
• Zonnecarports parkeerterrein	€ 555.000,-
• Duurzaamheidsmaatregelen nieuwbouw laboratorium	€ 390.000,-
• Duurzame aanpassingen Waterschapshuis	€ 465.000,-
• Gasloze klimatisering Waterschapshuis	€ 350.000,-
• Biodiversiteit terrein Waterschapshuis	€ 150.000,-

Totaal **€ 3.810.000,-**

Voor de besteding van de resterende € 190.000,- worden momenteel opties geïnventariseerd. Concreet wordt bekeken op welke wijze de RWZI's Assen en Scheemda gasloos kunnen worden verwarmd, in samenhang met het project van de vervanging van de WKK's.

De zonnepanelen voor de rwzi locaties zijn in de eerste helft van 2019 opgeleverd. De plaatsing van zonnecarports op de parkeerplaats in Veendam en de plaatsing van zonnepanelen op de daken in Veele zullen naar verwachting in 2021 of 2022 plaatsvinden. De gesprekken met de gemeente Veendam over de zonnecarports op de parkeerplaats Veendam zijn op dit moment gaande. De gemeente is bezig met een planning om de huidige (rode) verharding in de parkeervakken te vervangen door klinkerverharding. Dit is een omvangrijk vervangingsproject. Afhankelijk van het beschikbare financiële budget hiervoor bij de gemeente Veendam zal dit in 2021 of 2022 worden uitgevoerd. Parallel daaraan zijn wij als waterschap de voorbereidingen aan het treffen voor het plaatsen van de zonnecarports. Met de gemeente is afgesproken om de planning van deze beide projecten op elkaar af te stemmen. Momenteel worden ook de mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen op de daken van de werkplaats in Veele nader onderzocht. De duurzame aanpassingen aan het waterschapshuis zijn in het najaar van 2019 afgerond. De gasloze klimatisering wordt naar verwachting eind 2020 afgerond. Tot slot is in het najaar van 2020 ook gewerkt aan de biodiversiteit rondom het waterschapshuis.

Een ander project met een grote bijdrage aan onze duurzaamheidsdoelstellingen (zie verderop) is de vervanging van de WKK's op de RWZI's Assen en Scheemda. Hiervoor is in de AB-vergadering van 4 juli 2018 een voorbereidingskrediet aangevraagd. De voorbereidingen zijn inmiddels bijna afgerond en naar verwachting wordt in het voorjaar van 2021 een voorstel aan het algemeen bestuur voorgelegd voor een uitvoeringskrediet. Voor de vervanging van de WKK's wordt een apart krediet aangevraagd (buiten het duurzaamheidskrediet). De oplevering van beide WKK's staat momenteel gepland voor 2022.

Coalitieakkoord 2019 - 2023

In het coalitieakkoord 2019 - 2023 is daarnaast jaarlijks opnieuw € 1.000.000,- opgenomen voor duurzaamheid. Totaal derhalve € 4.000.000,-. Dit bedrag is onderverdeeld in € 2.000.000,- voor energiemaatregelen en € 2.000.000,- voor duurzaamheid en innovatie. Het jaarlijkse bedrag is onderverdeeld in € 300.000,- exploitatie en € 700.000,- investering. Het jaarlijks budget in de exploitatie van € 300.000,- is o.a. bestemd voor inhuur van kennis voor onderzoek naar energiemaatregelen, duurzaamheid en innovatie. Deze onderzoeken leiden eventueel tot investeringen. Aangezien het ene jaar meer of minder dan het andere jaar een beroep zal worden gedaan op dit budget, wordt het restant van het jaarlijks budget gestort in een bestemmingsreserve.

De meerkosten in een ander jaar worden dan onttrokken aan deze bestemmingsreserve. Dit leidt dan niet tot financiële schommelingen in de jaren.

Tot nu toe zijn diverse initiatieven opgestart vanuit het beschikbare duurzaamheidsbudget. In de voor- en najaarsrapportage wordt over deze initiatieven gerapporteerd.

Duurzaamheidsdoelstellingen

Met de eerdergenoemde maatregelen streven we ernaar onze energiedoelstellingen te behalen.

De doelstellingen van waterschap Hunze en Aa's zijn:

- Doel A: in 2020 wordt 30% op energie bespaard met als referentiejaar 2005;
- Doel B: in 2020 wordt 40% van ons energieverbruik zelf opgewekt;
- Doel C: we zijn energieneutraal op termijn.

Doel A betreft een energiereductie-doelstelling die is vertaald naar: de inkoop van energie is in 2020 30% lager dan in 2005. Wanneer alle zekere maatregelen uit ons energieprogramma die gepland zijn t/m 2020 genomen zijn, dan bedraagt de reductie van de inkoop in 2020 31,1%. Onze reductiedoelstelling wordt hiermee behaald.

Daarnaast zijn onze doelen om in 2020 40% van ons energieverbruik zelf duurzaam op te wekken (doel B), en op termijn 100% (doel C). Na het nemen van alle zekere maatregelen uit ons huidige energieprogramma komen we uit op 26,4% zelfopwekking in 2020. Het huidige energieprogramma bevat voor de komende jaren niet meer zekere maatregelen voor verhoging van de zelfopwekking.

E. Uitgangspunten en normen

De basis voor het opstellen van deze begroting is de "meerjarenraming (MJR) 2021 - 2024" waarmee het algemeen bestuur op 26 augustus 2020 heeft ingestemd.

De volgende algemene uitgangspunten zijn voor de begroting 2021 toegepast.

Financiële gevolgen coronacrisis

Ten tijde van het opmaken van deze begroting (najaar 2020) is de coronacrisis, na een relatief rustige zomerperiode, weer in hevigheid toegenomen. De financiële gevolgen voor ons als waterschap zijn momenteel nog niet helder in beeld en zijn sterk afhankelijk van in hoeverre we deze crisis de komende tijd wel of niet weten te beperken.

In deze begroting is, net als in de meerjarenraming, voorlopig uitgegaan van een extra stijging van het bedrag aan kwijtscheldingen met € 250.000,- (10%) en een daling van het aantal ve's met 2% (2.700 ve) voor de bedrijven. Daarnaast is de raming van oninbaarheid van de belastingdebiteuren met 10% (€ 59.000,-) verhoogd. De extra ramingen voor kwijtscheldingen en oninbaarheid zijn gebaseerd op de septemberraming 2020 van het Centraal planbureau (CPB) waarin de toename van het aantal bijstandsgerechtigden wordt geschat op ca. 10%. De prognose van het CPB wordt gezien als representatief. Ook is dit in lijn met de inschattingen door een aantal collega waterschappen.

Personeelslasten

Formatie

De formatie stijgt met 2 fte, naar totaal 331,5, als gevolg van de wijziging landelijke strategie muskus- en beverratbeheer. In de MJR is nog uitgegaan van een stijging met 4 fte.

In de vergadering van het algemeen bestuur van 27 februari 2019 is hier als volgt over besloten.

“Indien het voorgestelde nieuwe landelijk beleid van het muskusrattenbeheer wordt aangenomen betekent dit een tijdelijke uitbreiding van 4 formatieplaatsen (fte) voor ons waterschap voor de komende 10 jaar”.

Deze extra fte's zijn vanaf 2021 voor de helft (2 fte) in de personeelsformatie opgenomen. Omdat er landelijk nog veel onduidelijkheid is over de nieuwe strategie en ook over de solidariteitsbijdrage zijn er voorlopig, in afwijking van de MJR, 2 extra fte opgenomen in de begroting 2021. Afhankelijk van de verdere ontwikkelingen blijft een opschaling naar 4 extra fte in de toekomst een optie.

Opnemen van een solidariteitsbijdrage MURA in de begroting 2021 is op dit moment niet realistisch omdat eerst bestuurlijke overeenstemming in de Ledenvergadering bereikt moet worden over de solidariteitsfinanciering. De besluitvorming hierover in de Ledenvergadering zal in de loop van 2021 plaatsvinden.

Loonkosten

Voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten is voor de hele begroting 2021 uitgegaan van 3%. Met dit percentage kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals aanpassingen in de sociale lasten (o.a. sociale- en pensioenpremies), de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten) en de reguliere loonrondes worden gedekt.

De ontwikkeling van de pensioenpremie is onzeker en is op termijn mede afhankelijk van het nieuwe pensioenakkoord. Drie items, die op elkaar in werken, spelen momenteel een belangrijke rol. Ten eerste de dekkingsgraad van het ABP die onder de 90% ligt en waarbij deze circa 100% zou moeten zijn. Herstel kan middels een premieverhoging. Ten tweede een aangekondigde verlaging van de discontovoet tot en met 2023. De discontovoet bepaalt in belangrijke mate de hoogte van de pensioenpremie. Bij ongewijzigd beleid zal dit leiden tot een loonkostenstijging van circa 0,80%. Tot slot het nieuwe pensioenakkoord en het daarin beschreven projectierendement (inschatting van toekomstig rendement op beleggingen).

Het nieuwe pensioenakkoord en de uitwerking die daarop volgt zal van invloed zijn op vorenstaande items en daarmee op de premiestelling. Gelet op de vele onzekere factoren wordt er bij de meerjarenraming van uitgegaan dat een premieverhoging is op te vangen binnen de reguliere CAO stijging. Naar verwachting zal deze, met in acht name van de coronacrisis, terughoudend zijn.

Prijzen

Over het algemeen volgen wij de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB) ten aanzien van de prijsontwikkelingen. Deze zomer heeft het CPB de Macro Economische Verkenning (MEV) 2021 uitgebracht. Hierin wordt uitgegaan van een inflatie in 2021 van 1,4%. De inflatie in 2020 bedraagt eveneens 1,4%. Op basis hiervan is in deze begroting uitgegaan van 1,5%.

Kapitaallasten

De kapitaallasten, zoals berekend in de begroting 2021, zijn gebaseerd op een investeringsvolume van € 15 miljoen. Het renteomslagpercentage voor 2021 is berekend op 2,25% (2020 2,45%). In bijlage 1 is de voor 2021 geplande werkvoorraad investeringen opgenomen.

Dividendopbrengst Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

Tot en met 2011 keerde de NWB jaarlijks een dividenduitkering uit van in totaal € 40 miljoen. Dit betekende voor ons een jaarlijkse dividendopbrengst van ca. € 1,4 miljoen. Door strengere internationale eisen gesteld aan banken, werd de NWB verplicht een hoger eigen vermogen aan te houden. Inmiddels voldoet de NWB aan de (strengere) eisen inzake het eigen vermogen en wordt vanaf 2019 weer dividend uitgekeerd.

In 2019 is in totaal een bedrag van € 20 miljoen aan dividend uitgekeerd over de winst van 2018. Ons aandeel hierin was € 0,7 miljoen. In de begroting 2020 is ook uitgegaan van een dividenduitkering van

€ 0,7 miljoen. De werkelijke dividenduitkering in 2020 over de winst van 2019 is totaal € 55 miljoen. Dit is een pay-out ratio van 58% van de winst. In het dividendbeleid van de bank is een pay-out ratio geformuleerd met een bandbreedte van 40% tot 60% van de winst.

De NWB verwacht een toenemende kredietvraag bij haar klanten vanwege achterblijvende inkomsten in de publieke sector en zal daar actief op in blijven spelen. Naar verwachting komt de nettowinst in 2020 op een vergelijkbaar niveau uit als in 2019.

In de begroting 2021 zijn wij uitgegaan van een winstuitkering in 2021 (over de winst van 2020) van in totaal € 40 miljoen. Ons aandeel hierin bedraagt € 1,4 miljoen.

Onvoorzien

In ons financieel statuut is geregeld dat de hoogte van de stelpost onvoorzien per taak is gekoppeld aan de omzet van die taak. De raming voor onvoorzien per taak bedraagt thans 0,125% van de omzet.

Voor de taak watersysteembeheer bedraagt de raming voor onvoorzien € 62.000,- en voor de taak zuiveringsbeheer € 51.000,-.

Jaarrekening 2019, voorjaarsrapportage 2020 en najaarsrapportage 2020

De eventuele structurele effecten van deze rapportages zijn in deze begroting verwerkt.

F. Uitkomst van de begroting 2021

Deze begroting is gebaseerd op de op 26 augustus 2020 vastgestelde MJR 2021 – 2024. De uitkomst van de begroting 2021 is € 0,3 miljoen lager dan de verwachte uitkomst voor 2021.

UITKOMST BEGROTING 2021 (bedragen x € 1 miljoen)

	Begroting 2021
Jaarschijf 2021 volgens de MJR 2021 – 2024 (excl. aanwending algemene reserves)	90,4
BEGROTING 2021 (excl. aanwending reserves)	90,1

Ten opzichte van de verwachte uitkomst vallen de lasten € 0,3 miljoen lager uit. In grote lijnen is dit te verklaren door een hogere raming van de dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank en een hogere raming voor de kosten van energie.

De door de belastingopbrengsten te dekken lasten stijgen in 2021 met € 2,0 miljoen ten opzichte van 2020. Dat is een stijging van 2,3%.

Voor een gedetailleerdere toelichting op de verschillen met de begroting 2020 verwijzen wij u naar hoofdstuk 4.

G. Waterschapsbelastingen

Het belastingstelsel voor waterschappen bestaat uit drie heffingen: de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing (heffing op indirecte lozingen) en de verontreinigingsheffing (heffing op directe lozingen). De watersysteemheffing heeft betrekking op de zorg voor de waterkering, de waterkwantiteit en de (passieve) waterkwaliteit waarbij de kosten worden toegedeeld op basis van waardeverhouding en een algemeen solidariteitsdeel.

Binnen de watersysteemheffing zijn vier belastingcategorieën: Ingezetenen, Gebouwd, Ongebouwd (niet zijnde natuur) en Natuur. Voor buitendijks gelegen gebouwde en ongebouwde objecten (niet zijnde natuur) wordt de maximale tariefdifferentiatie (tariefverlaging van 75%) toegepast. Vanaf 2013 wordt eveneens een differentiatie (+ 100%) voor openbare verharde wegen toegepast. Het tarief voor verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief voor zuiveringsheffing.

In de vergadering van het algemeen bestuur van 9 december 2020 is een nieuwe kostentoedelingsverordening (KTV) ingaande 2021 vastgesteld. In de KTV staat de procentuele verdeling van de kosten van het watersysteem over de belastingcategorieën ingezetenen, gebouwd, ongebouwd en natuur. De verdeling is gebaseerd op een bestuurlijke keuze voor het ingezetenenandeel en een berekening van de onderlinge waardeverhoudingen voor de overige categorieën.

Deze nieuwe KTV vervangt de in 2018 vastgestelde KTV. Volgens de Waterschapswet moet de KTV minimaal eens per vijf jaar worden herzien. Het dagelijks bestuur heeft besloten de KTV tussentijds te herzien omdat de ontwikkeling van de waardeverhouding tussen gebouwd en ongebouwd scheef groeit. Dit is met name het gevolg van een gestage afname van het aantal hectares ongebouwd en een forse stijging van de WOZ-waarden in ons gebied. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar het bestuursvoorstel 'Kostentoedelingsverordening 2021 watersysteemheffing waterschap Hunze en Aa's', d.d. 9 december 2020.

De volgende procentuele verdeling is nu van toepassing:

Categorie:	%
Ingezetenen	29,0%
Gebouwd	49,1%
Ongebouwd	21,5%
Natuur	0,4%

De in deze begroting opgenomen tarieven zijn hierop gebaseerd.

Per taak kan het volgende beeld worden gegeven ten aanzien van de te ontvangen belastingopbrengsten en hiervoor in rekening te brengen belastingtarieven. De belastingtarieven voor de watersysteemheffing zijn gebaseerd op de kostentoedeling watersysteemheffing 2021.

WATERSYSTEEMHEFFING

Begroting 2021 watersysteemheffing

(bedragen x € 1.000)

	begroting 2021	begroting 2020
Netto kosten	49.743	49.065
Bedrag voor onvoorzien	61	60
Kosten kwijtschelding	850	690
Algemene opbrengsten (bespaarde rente)	-488	-552
Onttrekking bestemmingsreserves	-928	-968
Saldo: te ontvangen via belastingheffing	49.239	48.295
Inzet algemene reserve	-1.970	-2.418
Te ontvangen belastingopbrengst	47.269	45.877

De inzet van de algemene reserve zorgt voor een lagere werkelijk te ontvangen belastingopbrengst. Deze belastingopbrengst is 3% hoger t.o.v. 2020. In de MJR werd nog uitgegaan van 3,2%. Met de door het NBK beschikbaar gestelde gegevens voor de grondslagen van belastingheffing kunnen de volgende tarieven worden berekend.

Tarieven 2021	begroting 2021	begroting 2020	Stijging in %
ingezetenen	76,25	74,89	1,8%
gebouwd (basis)	0,04731%	0,04933%	-4,1%
gebouwd (buitendijks)	0,01353%	0,01417%	-4,5%
ongebouwd (basis)	68,82	65,53	5,0%
ongebouwd (buitendijks)	17,89	17,04	5,0%
ongebouwd (wegen)	136,74	130,20	5,0%
natuur	6,22	6,02	3,3%
verontreinigingsheffing	75,63	74,21	1,9%

Toelichting:

De invloed van de ontwikkeling van de heffingseenheden zorgt voor een verschillend stijgingspercentage van de tarieven. Hierdoor ontstaan afwijkingen ten opzichte van de algemene lastenstijging van 3%.

Het tarief voor ingezetenen wijkt af doordat het aantal ingezetenen is toegenomen. Het tarief voor gebouwd is gebaseerd op de verwachte stijging van de WOZ-waarden. Als de WOZ-waarde stijgt, daalt het tarief.

Het aantal hectares watersysteemheffing ongebouwd is met ruim 6.300 gedaald. Dit komt vooral (6.253 ha.) doordat meer hectares ongebouwd aan WOZ-objecten is toegerekend. Gemeenten gingen vrij ruimhartig om met het toerekenen van ongebouwde oppervlakten aan gebouwde objecten. Denk aan een woonboerderij met een paar hectare grond. In het verleden corrigeerde het Noordelijk Belastingkantoor (NBK) deze toegerekende hectares. De WOZ gegevens worden nu vanuit een landelijke voorziening (LV-WOZ) aangeleverd. Wijzigingen aanbrengen door derden (zoals het NBK)

is niet meer mogelijk. Het NBK overlegt momenteel met de gemeenten over een groot aantal - in onze ogen - onterechte toerekeningen. De verwachting is dat dit tot marginale bijstellingen zal leiden. Ook leidt het plaatsen van zonneweides op landbouwgrond tot een verlaging van het aantal hectares ongebouwd. In de begroting 2020 was nog geen rekening gehouden met deze daling van de hectares ongebouwd. Hierdoor wordt het effect op de tarieven zichtbaar in het jaar 2021.

Het tarief ongebouwd stijgt in 2021 met 5,0% tegen een stijging van de taak watersysteembeheer van 3,0% als gevolg van het lager aantal hectares.

Door aanpassing van de kostentoedelingsverordening en daardoor de berekening te baseren op actuele gegevens is het effect van bovenstaande verschuivingen verminderd. Bij een ongewijzigde KTV zou de tariefstijging voor ongebouwd uitkomen op 7,6%.

ZUIVERINGSHEFFING

Begroting 2021 zuiveringsheffing (bedragen x € 1.000)

	begroting 2021	begroting 2020
Netto kosten	38.942	38.712
Bedrag voor onvoorzien	51	50
Kosten kwijtschelding	1.850	1.510
Algemene opbrengsten (bespaarde rente)	-21	-25
Saldo: te ontvangen via belastingheffing	40.821	40.247
Inzet algemene reserve	0	0
Te ontvangen belastingopbrengst	40.821	40.247

De te ontvangen belastingopbrengst stijgt met 1,4% ten opzichte van 2020. Het tarief stijgt met 1,9%. Dit komt doordat het geraamd aantal vervuilingseenheden daalt t.o.v. 2020. In verband de verwachte effecten van de coronacrisis is de raming van het aantal vervuilingseenheden met 2.700 verlaagd.

Tarieven 2021	begroting 2021	begroting 2020	Stijging in %
Zuiveringsheffing	75,63	74,21	1,9%

Voor het zuiveringsbeheer worden de kosten verdeeld op basis van het aantal vervuilingseenheden.

Samenvattend tarievenoverzicht 2021

Door middel van een afzonderlijk tarievenbesluit (aanpassing belastingverordeningen) worden de tarieven voor 2021 vastgesteld.

Tarievenoverzicht

Categorie	Tarief 2021 (Begroting)	Belastingopbrengst 2021	Belastingopbrengst 2020
Ingezetenen	€ 76,25	€ 13.871.376	€ 13.503.530
Gebouwd (basis)	0,04731%	€ 22.987.267	€ 22.138.273
Gebouwd (buitendijks)	0,01353%	€ 6.632	€ 9.925
Ongebouwd (basis)	€ 68,82	€ 9.152.039	€ 9.123.487
Ongebouwd (buitendijks)	€ 17,89	€ 1.521	€ 1.363
Ongebouwd (wegen)	€ 136,74	€ 555.184	€ 526.016
Natuur	€ 6,22	€ 208.841	€ 202.704
Verontreinigingsheffing	€ 75,63	€ 485.968	€ 371.075
Zuiveringsheffing	€ 75,63	€ 40.821.313	€ 40.246.803
Totaal belastingopbrengst		€ 88.090.141	€ 86.123.176

Lastendruk

De belastingtarieven voor 2021 laten voor zes voorbeeldbelastingbetalers de volgende lastenontwikkeling zien.

	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Gezin met huurwoning	€ 303,14	€ 297,52	+ 1,9%
Gezin met een eigen huis van € 216.000,-*	€ 405,48	€ 400,13	+ 1,3%
Gezin met 80 ha. bouwland, waarde gebouw € 433.000,-*	€ 6.013,42	€ 5.745,13	+ 4,7%
MKB bedrijf, waarde gebouw € 2,2 mln., 10 VE*	€ 1.779,72	€ 1.768,16	+ 0,7%
Industrieel bedrijf, waarde gebouw € 10,8 mln., 800 VE	€ 65.621,11	€ 64.498,32	+ 1,7%
Natuur per hectare	€ 6,22	€ 6,02	+ 3,3%

* Voor een goede vergelijking wordt de WOZ waarde gecorrigeerd voor de verwachte waardeinstijging. In deze vergelijking is uitgegaan van een WOZ-waarde van de eigen woning van € 216.000,- in 2021. Voor de verwachte stijging van de WOZ-waarde is uitgegaan van 4%. Hetzelfde gebeurt naar rato bij het gezin met bouwland, het MKB- en het industrieel bedrijf.

De invloed van de ontwikkeling van de heffingseenheden (aangeleverd door het NBK) zorgt voor een verschillend stijgingspercentage van de tarieven. Over het algemeen volgen de tarieven de lastenontwikkeling per taak. De verschillen worden duidelijk bij onze "voorbeeld belastingbetalers". Door veranderingen in de heffingseenheden (aantal ingezetenen, hectares ongebouwd etc.) treden onderling wel verschillen op. Hier speelt mee dat het aantal eenheden (hectares) bij ongebouwd jaarlijks afneemt. Bij de overige belastingcategorieën stijgt het aantal eenheden (WOZ-waarde, aantal ingezetenen). Bij een verlaging van het aantal eenheden, stijgt het tarief per eenheid.

Het kwijtscheldingsbeleid

Op grond van de Invorderingswet kan aan belastingplichtigen die niet in staat zijn anders dan met buitengewoon bezwaar hun belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Net als de meeste waterschappen heeft ook het algemeen bestuur van ons waterschap hiertoe besloten. Hierbij is de norm op 100% gesteld. Een norm van 100% houdt in dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingplichtigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau. Het aantal verzoeken ligt gemiddeld op ca. 13.000 stuks per jaar. Ongeveer 70% van de verzoeken wordt gehonoreerd. Het aanvraagproces en de afhandeling vindt steeds meer digitaal plaats. Hierdoor stijgt het aantal aanvragen. In het Groninger deel van ons beheergebied wordt bij het afhandelen van de kwijtscheldingsverzoeken in de meeste gevallen samengewerkt met de gemeenten.

Kwijtschelding beperkt zich tot ingezetenen (de zuiveringsheffing voor woningen en de watersysteemheffing ingezetenen). Voor de watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en natuurterreinen is geen kwijtschelding mogelijk omdat het bezit van woningen, gebouwen, ongebouwd en natuurterreinen vermogen veronderstelt. Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de kwijtscheldingsregeling waterschap Hunze en Aa's 2012.

Aanpassing belastingstelsel

Om te komen tot voorstellen tot aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen is een stuurgroep geformeerd. Hierin zijn alle waterschappen vertegenwoordigd. Op 6 oktober heeft de stuurgroep een definitief voorstel geformuleerd. Dit voorstel wordt aan het bestuur van de Unie aangeboden om door te geleiden naar de ledenvergadering van 11 december 2020. Dan zal het voorstel definitief worden vastgesteld en vervolgens aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IM) worden aangeboden.

Via twee informatieve sessies is het algemeen bestuur op de hoogte gehouden van de voortgang en de uiteindelijk te maken keuzes. In de algemeen bestuursvergadering van 11 november 2020 is het definitieve voorstel behandeld.

H. Kostentoerekening

In artikel 4.2, lid 4 van het Waterschapsbesluit, is opgenomen dat de kostentoerekening plaatsvindt op basis van objectieve, bedrijfseconomische criteria.

De totale begroting per taak bestaat uit de som van de directe kosten en opbrengsten en alle doorberekende kosten van de ondersteunende producten. De kosten van de producten bestaan uit directe en indirecte (netto) kosten. Alle kosten worden uiteindelijk toegerekend aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer en worden gedekt door de belastingheffing over beide taken.

De begroting is ingedeeld in primaire producten en ondersteunende producten. De primaire producten zijn de producten die een directe bijdrage leveren aan de taken van het waterschap. Een voorbeeld hiervan is het product peilbeheer. De ondersteunende producten zijn de producten die de totstandkoming van de primaire producten ondersteunen. Een voorbeeld hiervan is huisvesting. De ondersteunende producten worden middels verdeelsleutels toegerekend aan de primaire producten. De primaire producten kunnen grotendeels rechtstreeks worden toegerekend aan één van de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Een aantal producten is taakoverschrijdend en wordt verdeeld over beide taken. In de AB vergadering van 25 juni 2008 zijn de diverse verdeelsleutels vastgesteld. In de AB vergadering van 30 mei 2012 is ingestemd met een wijziging in deze verdeling. Hieronder volgt een overzicht van de toerekening van de beleidsproducten aan de twee taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

Beleidsproduct	Watersysteem-beheer	Zuiverings-Beheer	Totaal
- Planvorming	90%	10%	100%
- Aanleg en onderhoud van waterkeringen	100%		100%
- Inrichting en onderhoud van watersystemen	100%		100%
- Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken		100%	100%
- Inrichting en onderhoud vaarwegen en havens	100%		100%
- Vergunningverlening en handhaving keur	100%		100%
- Beheersing van lozingen			
Aanpak diffuse emissies derden	100%		100%
Handhaving watervergunningen en meldingen	75%	25%	100%
Rioleringsplannen en subsidies lozingen	50%	50%	100%
- Heffing en invordering	Specifiek per taak en het watersysteembeheer onderverdeeld naar belastingcategorie.		
- Bestuur en externe communicatie	50%	50%	100%
- Dekkingsmiddelen			
Dividend opbrengst NWB	50%	50%	100%
Overige posten	Specifiek per taak.		

Hieronder worden de verdeelsleutels van de ondersteunende producten weergegeven.

Ondersteunend product	Verdeelsleutel
- Management en organisatie Beleids en beheerinstrumenten Facilitaire zaken/interne faciliteiten	De verdeling van deze producten is op basis van de verhouding van de omzet van de primaire producten.
- Informatisering/informatiebeleid en automatisering	De verdeling is op basis van het aantal geautomatiseerde werkplekken per afdeling en wordt d.m.v. een opslag op het uurtarief van de afdelingen over de producten verdeeld.
- Informatisering/centrale (geo)grafische informatie	100% watersysteembeheer.
- Facilitaire zaken/huisvesting	De verdeling is op basis van de ingebruik zijnde m ² 's van de afdelingen en wordt d.m.v. een opslag op het uurtarief van de afdelingen over de producten verdeeld.
- Bemonstering en analyse (Laboratorium)	De verdeling vindt plaats op basis van het aantal ILOW punten (Integraal Laboratorium Overleg Waterkwaliteitsbeheerders) over de primaire producten.

I. Weerstandsvermogen

De algemene reserves worden vooral gebruikt als algemeen weerstandsvermogen. Het hebben van voldoende eigen vermogen stelt ons in staat financiële tegenvallers zoals bijvoorbeeld beschreven in de risicoparagraaf op te kunnen vangen indien ze zich voordoen.

Uitgangspunt is de omvang van deze reserves in overeenstemming te brengen met het in ons Financieel Statuut gebruikte uitgangspunt dat de reservepositie per taak ligt binnen de bandbreedte van het vastgestelde minimum en maximum.

Al een aantal jaren is ons beleid hierop aangepast. Het handhaven van reserves op het minimaal gewenste niveau, voor de taak watersysteembeheer, is nu het uitgangspunt.

In de tabel hieronder zijn de meest actuele gegevens verwerkt. De reservepositie is voor 2021, na vaststelling van de najaarsrapportage 2020, als volgt te bepalen:

Taak	Stand per 1 januari 2021 (incl. NJR 2020)	Minimum omvang (basis: risico- inventarisatie)	Tekort (-) t.o.v. minimum Overschot (+)
Watersysteembeheer	6.796.000	1.767.000	+ 5.029.000
Zuiveringsbeheer	1.618.000	658.000	+ 960.000
Totalen	8.414.000	2.425.000	+ 5.989.000

Een totaaloverzicht van ons eigen vermogen vindt u in bijlage 2; de staat van reserves en voorzieningen 2021.

Omvang risico's

Op basis van de recente actualisatie van de risico-inventarisatie (zie hiervoor paragraaf I Risicoparagraaf) is de minimale omvang van de reservepositie vastgesteld op afgerond € 2,4 miljoen.

Omvang reserves

Watersysteembeheer

Het beleid is al een aantal jaren om de tariefstijging van het watersysteembeheer te egaliseren door inzet van de algemene reserve. De algemene reserve wordt hiervoor ingezet tot de minimumomvang. De algemene reserves hebben zo (ook) een egalisatiefunctie gekregen.

Tot en met 2019 is de lastenstijging voor het watersysteembeheer constant gehouden op 2% met inzet van de algemene reserve. Ingaande de begroting 2020 was 2%, gezien de hoogte van de algemene reserve, niet meer mogelijk en kwam de, gestabiliseerde, stijging uit op 3%. In de vorige MJR gingen we nog uit van een stijging van 3% in de periode 2020 t/m 2023.

In de MJR 2021 t/m 2024 is dat licht gestegen tot gemiddeld 3,2%. Dit is het gevolg van de uitbreiding van de formatie Mura ingaande 2021 met 4 fte en de extra geraamde kosten voor kwijtscheldingen in 2021 en 2022. In de begroting 2021 is de stijging, als gevolg van de daling t.o.v. de MJR, beperkt tot 3%.

Uitgaande van de huidige stand van de algemene reserve watersysteembeheer en uitgaande van bestaand beleid, is het overschot van de algemene reserve voldoende om de huidige meerjarenperiode de stijging te stabiliseren op 3%. In 2024 is dan de minimumomvang bereikt. De

minimumvang is het benodigde weerstandsvermogen welke is berekend op basis van de risico-inventarisatie. Door een voordelige uitkomst van de najaarsrapportage 2020 en een verlaging van de netto lasten t.o.v. de MJR, is stabilisatie van de stijging op 3% de komende meerjarenperiode weer mogelijk.

De verwachting is dat na 2024, bij bestaand beleid, de jaarlijkse stijging tussen 2% en 3% zal bedragen, zonder inzet van de algemene reserve.

Zuiveringsbeheer

De begroting 2021 geeft voor het zuiveringsbeheer een lastenstijging aan van 1,4%. De stand van de algemene reserve bedraagt per 1 januari 2021 € 1,6 miljoen. De maximumomvang voor zuiveringsbeheer bedraagt rond € 4 miljoen. De stand van € 1,6 miljoen ligt derhalve nog onder het maximum.

J. Investeringsprogramma

Investeringsvolume

De kapitaallasten waarmee in de begroting 2021 is gerekend zijn gebaseerd op een investeringsvolume van € 15 miljoen.

Voor 2021 wordt voorlopig uitgegaan van een (investerings)planningsvolume van circa € 21 miljoen. Door de verwachte overloop van het (niet gerealiseerde) planningsvolume 2020 is het feitelijk (investerings)planningsvolume voor 2021 hoger. Bedacht dient te worden dat de geplande investeringsvolumes niet geheel bestaan uit door de eigen dienst te maken infrastructurele werken, maar ook uit bijdragen aan derde partijen die infrastructurele werken realiseren (Provincie, Herinrichtingcommissies etc.). Doordat je meer plant dan je feitelijk realiseert is er altijd een "werkbuffer" aan investeringsvolume.

Het investeringsvolume van € 15 miljoen is alleen bedoeld om een reëel beeld van de kapitaallasten te kunnen geven. € 15 miljoen is momenteel de te verwachten uitgave aan investeringen. Bij gunstige omstandigheden zou in geld meer geïnvesteerd kunnen worden. Wij zullen niet sturen op maximaal € 15 miljoen. Als een hoger investeringsvolume leidt tot een hogere kapitaallast dan zullen wij daarop bij de voor- dan wel najaarsrapportage terugkomen.

De voor 2021 geplande investeringen zijn onderverdeeld in de volgende categorieën (zie ook bijlage 1):

A.	Vastgesteld beleid	€	7,2 miljoen
C.	Beheersmatige investeringen	€	9,3 miljoen
E1.	Nieuwe projecten: in de loop van 2021 besluitvorming	€	4,2 miljoen
		€	20,7 miljoen

Per programma zijn de volgende investeringsvolumes gepland:

Veiligheid	€	4,7 miljoen
Watersystemen	€	14,2 miljoen
Organisatie	€	1,8 miljoen
	€	20,7 miljoen

Voor een specificatie van de geplande investeringen wordt verwezen naar bijlage 1. De bijlage geeft de huidige reële planning van de investeringsuitgaven weer en is een momentopname.

Voor de C investeringen wordt het Algemeen Bestuur gevraagd krediet beschikbaar te stellen. Per C investering is een korte toelichting opgenomen in bijlage 1.

K. Financiering (treasuryparagraaf)

Inleiding

Naast het treasurystatuut is de treasuryparagraaf een belangrijk instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoorden over en toezicht houden op de treasury. Het treasurystatuut geeft de kaders voor de treasury. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de treasuryparagrafen in de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

Algemene ontwikkelingen en het treasurybeleid

Externe ontwikkelingen

Als gevolg van de coronacrisis zit de (wereld)economie in behoorlijk zwaar weer. Hoe lang dit voortduurt is volledig afhankelijk van de duur van de coronacrisis. De rentetarieven zijn nog steeds zeer laag en het Centraal Planbureau (CPB) verwacht dat de rente zich in 2021 ook op dit lage niveau zal blijven handhaven. De renteontwikkelingen zijn echter onvoorspelbaar en blijven onzeker. Sinds eind 2013 gelden de regels voor het schatkistbankieren. Schatkistbankieren heeft tot gevolg dat de waterschappen verplicht worden hun uit eigen belastingheffing ontvangen middelen die niet direct worden aangewend, bij de schatkist onder te brengen. Hiervoor geldt een drempelbedrag van 0,75% van de begrotingsomvang (bij ons ongeveer € 710.000,-). Bovendien geldt dit bedrag als gemiddelde gedurende een kwartaal. Waterschappen ontvangen vrijwel al hun inkomsten uit eigen belastingheffing. En omdat dit voor hen ook de goedkoopste manier van financieren is, gebruiken zij deze inkomsten als financiering van zowel hun dagelijkse bedrijfsvoering als hun investeringen. Omdat waterschappen veel investeren, komt het slechts sporadisch en alleen gedurende korte perioden voor dat waterschappen tijdelijk middelen over hebben en uitzetten.

Treasurybeheer

Financieringsbehoefte

De berekende financieringsbehoefte heeft in 2021 een verloop van € 18 miljoen begin 2021 tot € 36 miljoen ultimo 2021. Dit is echter deels afhankelijk van hoe de inning (door het NBK) van onze belastingopbrengsten zich ontwikkelt.

De berekening van de financieringsbehoefte is gebaseerd op een investeringsvolume voor het jaar 2021 van € 15 miljoen.

De investeringen van ons waterschap worden gefinancierd middels totaalfinanciering met langlopende geldleningen, kort geld en eigen vermogen. De financieringsbehoefte wordt bepaald door het zogenaamde financieringstekort en de kortlopende vorderingen en schulden. Momenteel is het saldo van de kortlopende vorderingen hoger dan normaal veroorzaakt door de inningsachterstanden van de belastingopbrengsten. Het financieringstekort is het verschil tussen de boekwaarde van de investeringen en het saldo van de langlopende geldleningen en het eigen vermogen. De financieringsbehoefte wordt, rekening houdende met de regels van de Wet Fido, deels gedekt door kort geld en deels door langlopende geldleningen. Uiteraard wordt hierbij ook rekening gehouden met de marktomstandigheden.

Financiering voor de korte termijn

Volgens de Wet Fido mag 23% van het totaal van de jaarbegroting met kort geld worden gefinancierd. Dit wordt de kasgeldlimiet genoemd. De kasgeldlimiet voor 2021 bedraagt € 22 miljoen.

Doelstelling is om de kasgeldlimiet niet te overschrijden. De kasgeldpositie wordt gedurende het gehele jaar bewaakt. De kasgeldlimiet wordt ingezet voor tijdelijke financiering van reguliere exploitatie uitgaven en ter voorfinanciering van investeringsuitgaven. Op basis van verwachtingen rond de

renteontwikkeling en de liquiditeitsprognose zal de voorfinanciering met kort geld zonodig worden omgezet naar financiering met langlopende geldleningen.

Toetsing renterisico's

In de Wet Fido zijn de renterisico's gesplitst in normering voor de financiering van de vlottende schuld en de vaste schuld. Het renterisico van de vlottende schuld wordt genormeerd door de zogenaamde kasgeldlimiet. Het renterisico van de vaste schuld door de renterisiconorm. De renterisico's worden door de toezichthouder (de provincie) bewaakt. Zoals reeds eerder genoemd is de doelstelling de kasgeldlimiet niet te overschrijden. Met de renterisiconorm wordt bedoeld het bedrag aan vreemd vermogen waarover in de toekomst een hogere dan wel lagere rente moet worden betaald dan nu bestuurlijk wenselijk wordt geacht. Als norm hiervoor wordt een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten) per 1 januari van het begrotingsjaar aangehouden. Voor waterschappen bedraagt dit percentage 30%. Met een percentage van 19% in 2021 blijft het waterschap binnen de renterisiconorm. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningportefeuille, waarbij niet in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd behoeft te worden, wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over de jaren.

Voorziene transacties

Uit de begroting en vorenstaande beschouwingen zijn de volgende financieringstransacties te ontfangen:

- Financiering van het investeringsvolume naar rato van de realisatie van dit volume.
- Herfinanciering van de aflossingen van de leningen.
- Gebruik maken van de kasgeldlimiet voor de financiering van kortlopende liquiditeitstekorten.
- Voorfinanciering van investeringsuitgaven binnen de kasgeldlimiet.
- Het bewaken van de mogelijkheid tot vervroegde aflossingen.

Rentevisie

De verwachting is dat de rente in 2021 zich zal handhaven op het momenteel zeer lage niveau. De onzekerheid blijft.

Mandaat

Op grond van de hiervoor genoemde voorziene transacties wordt door het algemeen bestuur mandaat verstrekt aan het dagelijks bestuur. De doormandatering van het dagelijks bestuur aan de secretaris-directeur is hieraan gelijk. De secretaris-directeur is belast met mandatering aan het afdelingshoofd Personeel, Financiën en Bedrijfsvoering en bewaking door middel van informatievoorziening.

L. Risicoparagraaf

De risicoparagraaf geeft een inventarisatie van de risico's waarvoor slechts gedeeltelijk maatregelen zijn en kunnen worden getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie van het waterschap. De risico-inschatting is gebaseerd op subjectieve aannames, waarbij het inzicht sterk afhankelijk is van vele onzekere toekomstige factoren. Aangezien deze onzekerheden niet vooraf te kwantificeren zijn, kan er geen voorziening worden gevormd.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoeveel financiële ruimte er is om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid moet worden aangepast en/of doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd. De omvang van het weerstandsvermogen wordt bepaald door:

- de risico's;
- de weerstandscapaciteit (de algemene reserve).

De risico's relevant voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn ondervangen. Reguliere risico's – risico's die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn – maken geen deel uit van de risico's in het onderdeel weerstandsvermogen. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. Bij investeringsprojecten zijn de reguliere risico's onderdeel van de kostenraming die de basis vormt voor het aan te vragen investeringskrediet.

Wij hanteren voor het identificeren en kwantificeren van bedrijfsvoeringsrisico's een systematiek die het risico uitdrukt in de kans op optreden vermenigvuldigd met het gevolg, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naar strategische, compliance (voldoen aan wet en regelgeving) of operationele gevolgen. Daarbij wegen we, indien mogelijk en van toepassing, ook het financiële aspect mee.

Met deze risicosimulatie hebben we bepaald dat het weerstandsvermogen circa € 2,4 miljoen moet zijn. De algemene reserve bedraagt per 1 januari 2021 ca. € 8,4 miljoen en is derhalve ruimschoots toereikend voor de gesignaleerde risico's.

Als een crisis bijvoorbeeld als gevolg van een natuurramp of een terroristische aanslag zich voordoet, is het de vraag of Hunze en Aa's aansprakelijk kan worden gesteld voor de financiële gevolgen. Het waterschap zal in dergelijke gevallen hoogstwaarschijnlijk over onvoldoende weerstandsvermogen beschikken om de financiële gevolgen te kunnen dragen. De verwachting is dat het Rijk bij een grote crisis zal bijdragen. Dit is bijvoorbeeld geregeld in de Wet tegemoetkoming schade bij rampen en zware ongevallen (Wts). Deze wet geeft regels over de tegemoetkoming in schade en kosten in geval van overstromingen door zoet water, aardbevingen en andere rampen en zware ongevallen. Waterschap Hunze en Aa's houdt geen rekening met disproportionele risico's bij het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit. Indien het weerstandsvermogen ontoereikend zou zijn voor de gevolgen van risico's kan de onbenutte belastingcapaciteit ter dekking worden ingezet, dit leidt tot tariefverhoging.

De laatste actualisatie vond plaats bij de meerjarenraming 2021-2024 (zie AB 26 augustus 2020). Ten opzichte van de meerjarenraming 2021-2024 zijn in de paragraaf slechts kleine aanpassingen gedaan.

De belangrijkste **risico's** zoals die momenteel worden gezien betreffen, ingedeeld naar strategisch, compliance en operationeel:

STRATEGISCH

Omgevingsgerichtheid en imago

Onze omgeving stelt steeds hogere eisen aan de uitvoering van onze taken, terwijl wij in essentie een op inhoud gerichte organisatie zijn en onze kerntaken vaak een lastig te meten of ervaren langetermijneffect hebben. Hierdoor lopen wij de kans om onvoldoende te voldoen aan de eisen en verwachtingen die onze omgeving stelt. Er zal adequaat moeten worden ingespeeld op maatschappelijke ontwikkelingen en het voldoende bewust zijn van de omgeving om bijvoorbeeld projecten te kunnen realiseren. Het heeft onze blijvende aandacht om dit verder te verbeteren.

Beschikbaarheid van ICT / informatievoorziening en de verwerking van persoonsgegevens

De ontwikkelingen in dit vakgebied gaan heel snel en grijpen diep in op de processen. De afhankelijkheid van ICT en van passende informatievoorziening maken de organisatie kwetsbaar. Adequate informatiebeveiliging, digitalisering en basisgegevens zijn noodzakelijk voor zekerheid in de bedrijfsvoering en het voorkomen van datalekken. Ook de rechtmatige verwerking van persoonsgegevens heeft onze aandacht. Hiervoor zijn al maatregelen in uitvoering; ook de komende jaren zullen op dit gebied resultaten worden geboekt. Het uitvoeren van maatregelen “achteraf” sluiten we echter niet uit.

Beschikbaarheid van technologie

Het op de juiste wijze uitvoeren van onze kerntaken is sterk afhankelijk van technische oplossingen, van de mogelijkheid om ontwikkelingen hierin te volgen en om uitval en storingen op te vangen. Voor de komende jaren ligt er daarnaast een grote opgave voor zowel de primaire als de regionale keringen. Hiervoor is kennis, kunde en capaciteit nodig die mogelijk niet voldoende in de organisatie aanwezig is. Technisch personeel kan in deze behoefte voorzien, maar het arbeidsaanbod is diffuus waardoor het lastig wordt te voldoen aan de toenemende technische vraagstukken. Deze afhankelijkheid van technologie en de geringe beschikbaarheid van technisch personeel geven een extra risico. Het waterschap geeft in de komende periode dan ook vorm en inhoud aan een bijgestelde personeelsplanning (periode 2021-2024), met de bedoeling om goed en voldoende personeel te krijgen en te houden. We gaan hierbij overigens uit van een stabiele formatie.

Samenwerking

We zoeken de samenwerking met andere waterschappen en met de gemeentes in ons gebied om onze doelen te realiseren. Hierdoor ontstaat een grotere bestuurlijke complexiteit én afstand tot het concrete proces. Een voorbeeld hiervan is de beoogde samenwerking in de waterketen. De samenwerking in de waterketen levert besparingen op zoals afgesproken in het Bestuursakkoord Water. De samenwerking vergt continue aandacht. Zorgpunt hierbij is het besef van urgentie, maar ook de mogelijke wettelijke belemmeringen (zoals de btw en de vennootschapsbelasting).

Fonds Oude leidingen

Het Fonds Oude Leidingen maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke Regeling met waterschap Noorderzijlvest en is bedoeld voor het opruimen van oude en buiten gebruik gestelde persleidingen. Het fonds wordt gevoed via het rendement op het fonds. Het fonds wordt beheerd door Noorderzijlvest. Als de omvang van het fonds ontoereikend is dragen beide waterschappen naar evenredigheid bij in de kosten.

Aanspraken op externe garantstelling door derden

Voor de garantstelling voor een lening van verbonden partijen bestaat het risico dat het waterschap wordt aangesproken. Op dit moment hebben we enkel een garantstelling verstrekt op het doorlopende krediet ten behoeve van de Unie van Waterschappen en de huisvesting van de Unie.

Belastingsamenwerking: Noordelijk Belastingkantoor

Het waterschap staat garant voor eventuele tekorten van het Noordelijk Belastingkantoor voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Het Noordelijk Belastingkantoor kent geen eigen vermogen.

ICT-samenwerking: Het Waterschapshuis

Het waterschap staat garant voor eventuele tekorten van het Waterschapshuis voor zover dit de begrotingspositie overschrijdt. Het Waterschapshuis kent geen eigen vermogen.

Aardbevingen

Ten gevolge van de aardbevingen kan schade ontstaan aan de bestaande infrastructuur. Ook voor de nieuw aan te leggen infrastructuur is het niet duidelijk welke maatregelen genomen moeten worden voor het aardbevingsbestendig bouwen. Naast een technisch risico, is er ook een financieel risico aan verbonden.

Veenkoloniale afvalwaterleiding (VKA)

Voor het transport van zout bedrijfsafvalwater uit de Veenkoloniën is in het verleden een afvalwaterleiding (VKA) naar de Waddenzee aangelegd. Het waterschap beschouwt deze VKA niet als een overheidstaak en hierover heeft enige tijd onenigheid bestaan tussen het waterschap en de betrokken bedrijven. Om dit geschil te beslechten is bij de rechter een oordeel gevraagd over deze kwestie. De rechtbank heeft vastgesteld dat het beheer en onderhoud van de VKA geen publieke taak van het waterschap is. Daarnaast heeft de rechtbank aangegeven dat het waterschap een redelijke termijn in acht moet nemen voor de overdracht van de VKA, zodat bedrijven hierop kunnen anticiperen. Derhalve eindigt op 1 januari 2022 het beheer en onderhoud voor het waterschap. Momenteel vinden gesprekken plaats met Groningen Seaports over een overname van de leiding. Tot 1 januari 2022 loopt het waterschap risico met betrekking tot de VKA. De risico's zijn tweeledig: op de eerste plaats is er het milieurisico van een lekkage van zout water en ten tweede is er een financieel risico in de vorm van reparatiekosten.

COMPLIANCE

Juridische procedures, schadeclaims en geschillen met aannemers

Ten tijde van het opstellen van de begroting 2021 lopen een aantal juridische procedures en schadeclaims die ertoe kunnen leiden dat het waterschap aansprakelijk wordt gesteld en tot betaling van deze financiële claims over moet gaan. De verschillende zaken bevinden zich in diverse stadia van de procedure (claims, beroep of hoger beroep). De procedures hebben betrekking op verschillende aansprakelijkheden zoals nadeelcompensatie, meerwerk of schade. Onze inschatting is vooralsnog dat de procedures niet in ons nadeel zullen uitvallen.

Ontwikkelingen rondom Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

We staan in Nederland voor een grote opgave om de stikstofneerslag terug te brengen. In het voorjaar van 2020 heeft het kabinet daarom een aantal maatregelen aangekondigd die leiden tot een vermindering van de stikstofuitstoot. Om duurzaam perspectief voor natuur én economische ontwikkeling mogelijk te maken in Nederland blijven aanvullende stikstofreductiemaatregelen en middelen voor alle sectoren nodig.

Voor de waterschappen is eind 2019 een noodwet opgesteld die ervoor moet zorgen dat de waterveiligheidsprojecten ondanks de strengere stikstofregels door kunnen gaan. De uiteindelijke verdere gevolgen van de PAS voor ons waterschap zijn nog onduidelijk.

OPERATIONEEL

Schade door inzet (nood)bergingsgebieden

Ondanks het feit dat ons watersysteem robuust is kan het in uitzonderlijke gevallen van extreme neerslagsituaties noodzakelijk zijn om (nood)bergingsgebieden in te zetten. In dit geval vindt er door het waterschap moedwillig een beheerste inundatie plaats van deze vooraf ingerichte gebieden. Op basis van afspraken die hierover zijn gemaakt in een schaderegeling zal de daarbij veroorzaakte schade door het waterschap vergoed moeten worden. Hiervoor is in 2010 door het dagelijks bestuur de "Beleidsregel schadevergoeding bergingsgebieden 2010" vastgesteld op grond van de door het algemeen bestuur vastgestelde "Procedureverordening schadevergoeding 2010". De keuze voor (nood)bergingsgebieden is historisch ingegeven door een kosten- batenanalyse. Geconcludeerd is destijds dat inrichting en inzet van bergingsgebieden een bedrijfseconomisch voordeliger variant is dan het bouwen van (overgedimensioneerde) gemalen. De eventueel te maken kosten voor schade is derhalve een direct gevolg van de gemaakte keuze. Hoewel het hier feitelijk om kosten van beheermaatregelen voor een adequaat waterbeheer gaat, is gezien het (onvoorspelbare) karakter van deze post ervoor gekozen deze niet jaarlijks in de begroting (en daarmee in het tarief) op te nemen, maar onderdeel te laten zijn van de risicoparagraaf en de claim op het weerstandsvermogen. Naast inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden met een eigen vastgesteld vergoedingsregime kan het in uitzonderingssituaties noodzakelijk zijn, als de gehele capaciteit is benut, een ander gebiedsdeel aanvullend te inunderen. Gezien het feit dat dit niet is ingericht en gereguleerd met infrastructurele maatregelen, zal de schade naar verwachting hoger zijn dan bij inzet van reguliere (nood)bergingsgebieden, de kans op noodzaak tot inzet is echter vele malen kleiner.

Toetsing primaire kering op aardbevingsbelasting

In 2016 hebben we een toets op de stabiliteit van de primaire kering met betrekking tot de aardbevingen uitgevoerd. De laatste stand van zaken is dat we geen schade van betekenis verwachten als gevolg van aardbevingen. We blijven het volgen maar gaan geen versterkingen op voorhand uitvoeren.

Toetsing regionale keringen

Het Masterplan Kaden zorgt ervoor dat de regionale kaden in ons beheergebied weer voldoen aan de hoogtenormen. Hiervoor is jaarlijks groot onderhoud nodig aan een deel van de kaden. De provincie Groningen heeft in 2014 de uitgangspunten voor het toetsen van de regionale keringen vastgesteld. Uiterlijk 2023 hebben we alle boezemkeringen formeel getoetst (zoals bij de zeedijk), waarbij naast op hoogte ook wordt getoetst op: macro- en microstabiliteit, piping/heave, bekleding en dergelijke. Met de provincie Groningen zijn afspraken gemaakt over het vervolg van de beoordeling van de regionale keringen.

Per afgekeurd kadetraject zal er een verbetermaatregel worden uitgewerkt en als projectvoorstel aan het algemeen bestuur worden aangeboden. Intussen zijn voor de boezemkades bij het Winschoterdiep (en Rensel), de Pekel Aa, het Drents Diep en Tusschenklappen investeringen gedaan of opgenomen in de MJI. Daarnaast verwachten we binnen enkele jaren nog investeringen langs het Winschoterdiep (traject tussen Hoogezand en Winschoten).

Belastingopbrengsten

Door de economische situatie (denk aan faillissementen) kunnen de belastingopbrengsten en kwijtscheldingen zich anders ontwikkelen dan we in de begroting en meerjarenraming meenemen.

Gevolgen maatregelen naar aanleiding van het Covid 19 - Coronavirus

We zijn begin 2020 door de gevolgen van het COVID-19 virus abrupt in een onzekere economische situatie terechtgekomen die leidt tot werkloosheid, faillissementen en verslechterde schuldratio's (overheden, bedrijven, gezinnen). Deze onzekerheid is wereldwijd en de centrale overheden en banken proberen met maatregelen de economische gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Onze organisatie heeft diverse maatregelen getroffen om de dienstverlening zo goed mogelijk doorgang te laten vinden. Net als alle waterschappen in Nederland zorgt waterschap Hunze en Aa's voor de instandhouding van de vitale waterinfrastructuur in Nederland. We blijven dijken inspecteren, het waterpeil beheren en afvalwater zuiveren. Zo houden we ons beheergebied droog en ons water veilig. Onze medewerkers werken veel vanuit huis en zijn voor onderlinge afstemming aangewezen op telefonie of digitale oplossingen. Voor al onze processen en werkzaamheden is onze ICT-infrastructuur van groot belang. De directie heeft passende maatregelen genomen c.q. zorgt ervoor dat passende maatregelen worden genomen om de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten te waarborgen. Ook blijven we onze liquiditeitspositie goed bewaken.

We hebben een beeld van wat corona ons tot nu toe heeft gebracht, maar over wat corona ons nog gaat brengen en welke effecten de coronacrisis in de toekomst zal hebben, weten we niet. De crisis als gevolg van de pandemie raakt het waterschap op veel verschillende manieren. In het licht van de begroting 2021, zijn er twee factoren dominant maar ook onzeker: de ontwikkeling van (de inbaarheid van) onze belastinginkomsten en de samenwerkingsmogelijkheden met partners.

Daarnaast kunnen de operationele risico's bestuurlijke impact hebben. Voorbeelden hiervan zijn het niet voldoen aan wet- en regelgeving (NBW of KRW), het niet op orde hebben van het watersysteem of niet nakomen van bestuurlijke afspraken (bijv. verwachtingen die gewekt zijn in het Waterbeheerprogramma of in de studie Droge Voeten 2050).

M. Verbonden partijen

Het waterschap is uit beleidsoverwegingen samenwerkingsverbanden aangegaan met een aantal partijen.

Definitie verbonden partij: een privaatrechtelijk of publiekrechtelijke organisatie die een bijdrage levert aan onze doelstellingen en waarin het waterschap een bestuurlijk en financieel belang heeft.

De belangrijkste worden hieronder genoemd.

Gemeenschappelijke regeling met Noorderzijlvest

In de reglementen van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest is bepaald dat het waterschap samenwerkt met een of meer andere waterschappen ten behoeve van een doelmatige uitoefening van grootschalige taakonderdelen en dat daartoe een regeling wordt aangegaan.

In de vorm van een gemeenschappelijke regeling wordt voor de volgende onderwerpen samengewerkt met waterschap Noorderzijlvest:

- Het beheer van zuiveringstechnische werken met grensoverschrijdend afvalwater.
- De verwerking van primair zuiveringsslib.
- Het ontwateren van zuiveringsslib.
- De eindverwerking van zuiveringsslib.

- Het beheer van het fonds buiten gebruik gestelde leidingen.
- Het beheer en bediening van coupures te Delfzijl.
- Het laboratorium.

Ontwikkelingen in 2021

NZV

In 2019 is een begin gemaakt met de vervanging van vijf kamerfilterpersen op RWZI Garmerwolde, met als doel een betere ontwatering van zuiveringsslib. De vijf kamerfilterpersen maken plaats voor drie membraanfilterpersen. De opdrachtnemer voldoet na installatie van de eerste membraanfilterpers (nog) niet aan de gestelde eisen. Er is een plan van aanpak door de opdrachtnemer opgesteld om dit wel te realiseren. Op dit moment is nog onduidelijk wanneer het project kan worden afgerond.

De aanbesteding voor de eindverwerking van ontwaterd zuiveringsslib is afgerond en de opdracht is gegund aan SNON (Slibverwerking Noord Oost Nederland). Het nieuwe contract zal ingaan op 1-1-2021 en kent een looptijd van minimaal 20 jaar. Fosfaatterugwinning uit de as van het slib en nuttig hergebruik van de energie-inhoud van het slib maken onderdeel uit van het contract.

Laboratorium

- het continue uitbreiden en actualiseren van de analyse van gewasbeschermingsmiddelen met nieuwe stoffen;
- het implementeren en uitbreiden van analysemethoden voor medicijnresten;
- Investering t.b.v. aanvullende apparatuur voor de analyse van medicijnresten;
- Investering in apparatuur t.b.v. de analyse van Total Organic Carbon (TOC) t.b.v. toekomstige analyse heffingsparameters.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan NZV	€ 9.235.000,-
Geraamde bijdrage van NZV (lab.)	€ 1.572.000,-

Gemeenschappelijke regeling Noordelijk belastingkantoor

De waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's, Wetterskip Fryslân en de gemeente Groningen hebben uit overwegingen van kwaliteit, continuïteit en efficiency besloten tot samenwerking bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke belastingen in het Noordelijk Belastingkantoor (NBK). Het NBK is een bedrijfsvoeringsorganisatie, als bedoeld in artikel 8, derde lid, in samenhang met artikel 62 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Het Noordelijk Belastingkantoor heeft tot taak het uitvoeren van:

- heffing en invordering van alle belastingen op grond van artikel 113 Waterschapswet die door de deelnemende waterschappen aan het samenwerkingsverband zijn overgedragen;
- heffing en invordering van alle belastingen op grond van artikel 219 Gemeentewet die door deelnemende gemeenten (naast Groningen zijn dat Delfzijl, Appingedam en Loppersum) aan het samenwerkingsverband zijn overgedragen;
- de Wet waardering onroerende zaken.

Onder de taken worden mede begrepen de daartoe behorende ondersteunende processen.

Het NBK verzorgt ook de afhandeling van kwijscheldingsaanvragen voor een groot aantal gemeenten in Noord-Nederland.

Ontwikkelingen in 2021

Het jaar 2021 zal in het teken staan van het (verder) uitvoeren van aanbevelingen van de begin 2019 uitgevoerde externe onderzoeken en de second opinion hierop.

De volgende zes prioriteiten zijn bepaald:

- Aansturing/management stijl
- Bedrijfsvoering processen en kern prestatie indicatoren
- ICT/ applicaties/werkplek/telefonie
- Datakwaliteit
- Ketensamenwerking belastingproces
- Organisatie brede uitwerking missie, visie en kernwaarden in noodzakelijk gedrag

Het management van het NBK gaat deze zes prioriteiten uitwerken. De financiële kaders hiervoor zijn opgenomen in de NBK begroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024.

In hoofdlijnen ligt de focus op de volgende onderwerpen:

- ICT: verbeteren performance belastingapplicatie en ICT dienstverlening
- Dienstverlening: verbeteren dienstverlening aan klanten
- Datakwaliteit: verdere implementatie datagestuurde werken
- Medewerkers: nadere invulling strategische personeelsplanning
- Planning en control: verdere implementatie Business Intelligence
- Samenwerking: zodra de organisatie weer in control is gaan we kijken in hoeverre we onze dienstverlening of onderdelen daarvan kunnen uitbreiden naar andere overheden.

Ook vindt ontwikkeling plaats naar nieuwe verbeterprogramma's onder de bestaande thema's.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan NBK: € 2.459.000,-.

Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)

Als deelnemer in de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Het Waterschapshuis (HWH) nemen we deel aan diverse programma's.

Als waterschap dragen we bij aan de instandhoudingskosten van HWH en nemen we een aantal producten die HWH levert af. De kosten van de instandhouding worden door alle deelnemers gezamenlijk gedragen. De kosten van de projecten worden op basis van deelnameovereenkomsten doorbelast aan de diverse deelnemers/afnemers. Op grond van een afweging op basis van kosteneffectiviteit nemen we producten van Het Waterschapshuis af. Ook nemen we producten af als er sprake is van een gezamenlijk in Univerband afgesproken activiteit of product.

Ontwikkelingen in 2021:

Geen bijzonderheden. Het HWH blijft ons faciliteren en ondersteunen op de door ons gewenste thema's.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan HWH: € 653.000,-

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking. Het dagelijks bestuur van de Unie bestaat uit een aantal bestuurders (dijkgraven of leden van het dagelijks bestuur van een waterschap) van waterschappen. Besluiten worden genomen in de ledenvergadering waarin alle dijkgraven zitting hebben.

De Unie doet toezeggingen namens alle waterschappen. Besluiten met financiële gevolgen worden over het algemeen door alle waterschappen uitgevoerd. Het is aan de waterschappen zelf te bepalen hoe daar mee om te gaan. Het financiële risico van de leden is in eerste instantie beperkt tot de contributie. Het belang van Hunze en Aa's is circa 4%.

Financieel belang:

Geraamde bijdrage aan UvW: € 387.000,-

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

De NWB financiert overheden, instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Alle aandelen van de NWB zijn in handen van overheden. Waterschap Hunze en Aa's beschikt over 1915 aandelen A en 175 aandelen B met een nominale waarde van € 240.350,-. De leningenportefeuille van Waterschap Hunze en Aa's bestaat grotendeels uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten. Om te kunnen voldoen aan de vermogensbehoefte die zijn vastgelegd in het Basel III akkoord heeft de NWB in de periode 2011 - 2018 geen dividend uitgekeerd. Ook heeft de NWB in dit kader extra kapitaal aangetrokken. De NWB voldoet momenteel weer aan de vermogensbehoefte en keert weer dividend uit.

De directie van de NWB streeft naar een bestendig dividendbeleid door de uitkering van een jaarlijks gelijk bedrag, met als drie belangrijkste uitgangspunten:

- de toekomstbestendigheid van de bank;
- het streven naar een pay-out ratio tussen 40-60% van de nettowinst;
- periodieke evaluatie van het dividendbeleid.

Naar verwachting zal de NWB in 2021 dividend uitkeren. In de begroting 2021 gaan wij uit van een dividenduitkering over 2020 van € 1,4 miljoen.

Daarnaast zijn er nog een aantal lichte samenwerkingsverbanden met de waterschappen Drents Overijsselse Delta (Financieel belang: € 465.000,- per saldo te ontvangen) en Vechtstromen (Financieel belang: € 1.212.000,- te betalen) inzake het zuiveren over de grens.

N. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering wordt op hoofdlijnen bepaald door de samenhang tussen het beheerprogramma, het coalitieakkoord en de begroting. Het bestuur bepaalt het "wat" en de directeur bepaalt het "hoe" qua beleidsvoorbereiding en bedrijfsvoering. In deze paragraaf wordt aangegeven hoe wij de realisatie van onze doelen willen vormgeven.

De paragraaf bedrijfsvoering gaat in op de volgende onderwerpen:

1. Informatie naar maatschappij en veiligheid
2. Personeel
3. Lastenontwikkeling - kostenbewust
4. Communicatie
5. Juridisch / inkoop

1. Informatie naar maatschappij en veiligheid

Vrijwel alle processen van het waterschap hebben te maken met het uitwisselen van informatie, met gegevenshuishouding en ICT. De afgelopen jaren is door onder meer het internet, digitale rekentools en de komst van informatie-applicaties veel werk in sterke mate veranderd. Daarbij hebben analoge systemen plaats gemaakt voor digitale systemen en netwerken. Als waterschap hebben we step-by-step de afgelopen jaren de informatie- en gegevenshuishouding en de ICT binnen alle geledingen van het waterschap aangepast en zoveel mogelijk geactualiseerd.

Vanwege enerzijds de forse landelijke digitale opgaven en anderzijds het gewenste integrale werken en de kostenefficiëntie is dit niet meer genoeg.

Als voorbeeld van het voorgaande zijn te noemen de externe vereisten vanuit wet- en regelgeving en de aansluitverplichting op landelijke programma's en ontwikkelingen. Deze onderdelen zullen hoe dan ook gerealiseerd moeten worden door ons waterschap. Een paar voorbeelden zijn:

- Informatieveiligheid en de AVG (Algemene Verordening Gegevensbescherming);
- Het aansluiten op het Digitale Stelsel Omgevingswet;
- Eén omgevingsloket voor vergunningaanvragen;
- Digitale beschikbaarheid van realtime documenten (Waterbeheerprogramma), bedrijfsinformatie en kaarten.
- Het verder ontwikkelen van de website als onderdeel van de informatievoorziening en de dienstverlening aan burgers en bedrijven.

Acties 2021:

Om uitvoering te geven aan en ons voor te bereiden op de verdergaande digitalisering van de maatschappij is het IBP (Informatie BedrijfsvoeringsPlan) als leidraad opgesteld. Als routeplanner voor de organisatie. Deze leidraad is in gedeelte in 8 thema's:

1 Informatiearchitectuur en systeemarchitectuur, 2 Informatieveiligheid en privacy, 3 Basis op orde, 4 Digitale Dienstverlening, 5 Open Overheid, 6 Digitale Stelsel Omgevingswet, 7 ICT-trends en ontwikkelingen en 8 Bedrijfsvoering

Langs deze 8 thema's voeren we ook in 2021 de nodige acties uit.

Daarnaast is reeds in 2020, voor wat betreft de ICT beveiliging, succesvol de overgang van BIWA naar BIO gerealiseerd (BIWA/BIO zijn kort gezegd de beveiligingsstandaarden). De informatiebeveiliging is complex en wordt steeds belangrijker. Om op het hoge niveau te blijven is en blijft ook in 2021 informatiebeveiliging een continue ontwikkelproces om hacking en aanvallen van gijzelsoftware voor te zijn.

2. Personeel

Een goede taakinfilling kan alleen met een goede kwalitatieve en kwantitatieve personeelsbezetting. Ervaren goed opgeleide medewerkers die specifieke kennis en ervaring hebben zijn onmisbaar voor een goede kwaliteit van ons werk. Willen wij onze positie als waterautoriteit waar blijven maken dan betekent dit dat wij blijvend moeten investeren in onze medewerkers. Daarnaast zijn wij op een aantal plekken kwetsbaar waar het om kennis gaat. Dit betekent dat er blijvend wordt ingezet op zowel kennis verdieping als kennisdeling.

Acties 2021:

- Opstellen van de strategische personeelsplanning 2021-2024 (SPP IV). Als kader daarvoor geldt de huidige formatie. Wijzigingen moeten daarbinnen worden opgevangen.
- Het continue ontwikkelen van de benodigde personele kennis en competenties om de ontwikkelingen op te vangen en vorm te geven. Dit wordt gerealiseerd middels een kwaliteitsplan per afdeling.

3. Lastenontwikkeling - kostenbewust

Uitgangspunt hierbij is de laagste kosten voor waterschap Hunze en Aa's met prima kwaliteit en met oog voor de totale maatschappelijke kosten. We realiseren onze beheerplanopgaven in ieder geval binnen maximaal 3% verhoging van de kosten, conform ons huidige coalitieakkoord 2019-2023. Deze opgave wordt zeker uitdagender door alle veranderingen (zowel maatschappelijk als fysiek) die op ons afkomen en waar we tijdig op zullen moeten anticiperen.

Met een gemiddelde lastenontwikkeling (stijging) van +2,3% in 2021 voldoen wij aan dit aan ons zelf opgelegde uitgangspunt.

4. Communicatie

In het coalitieakkoord 'Door water verbonden' staat verwoord dat waterbewustzijn het kernbegrip is van waaruit wij communiceren. De extreme droogte in 2018, 2019 en 2020, maar bijvoorbeeld ook hoosbuien, maken dat waterbeheer in Nederland meer in de aandacht staat. Ook in het gebied van Hunze en Aa's. Die aandacht voor waterbeheer, het waterschapswerk en het toenemend waterbewustzijn, willen we vasthouden en uitbouwen. Het vergroten van waterbewustzijn en de zichtbaarheid van het belang van waterbeheer zijn ook in 2021 belangrijke pijlers voor onze communicatie. We werken onder meer aan de vergroting van onze zichtbaarheid door extra aandacht te besteden aan de bebording in ons gebied. In 2020 hebben we hier een begin mee gemaakt met de plaatsing van locatieborden op onze locaties en eigendommen.

In onze projectcommunicatie vinden we het belangrijk om in contact te zijn met de omgeving. Door het coronavirus zijn de mogelijkheden om fysieke groepsbijeenkomsten te houden bemoeilijkt. In 2020 zijn veel publieksactiviteiten niet door gegaan. Daarom hebben we ons meer gericht op digitale berichtgeving en "advertorials" in de krant. Op het moment dat het mogelijk is om publieksactiviteiten op een goede manier te organiseren, dan krijgt dit weer meer focus.

Een in het oog springende verandering in 2020 is de vernieuwing van de website van Hunze en Aa's. De nieuwe website betekent een verbetering in onze informatieverstrekking en dienstverlening, in combinatie met een frisse, moderne vormgeving. Deze is weer bij de tijd. Onze social mediakanalen zetten we actief in.

Naast het overbrengen van een boodschap is het kennen, onderhouden en verbinden met onze relaties van belang. Actuele maatschappelijke thema's, zoals klimaatmitigatie en -adaptatie, bodemdaling, duurzaamheid, stikstof en biodiversiteit, vragen samenwerking. Een goede relatie daarbij is van belang. Onderdeel daarvan is ook communiceren vanuit gezamenlijkheid. Hier hebben we oog voor, bijvoorbeeld door aan te sluiten op gezamenlijke campagnes.

We willen ruimte geven aan initiatieven vanuit de omgeving. Dit is ook een hoofdelement van de nieuwe Omgevingswet. Daarnaast blijven we in onze projectcommunicatie inzetten op participatie.

In 2020 is een start gemaakt met de totstandkoming van een nieuw beleidsplan communicatie (met een doorloop naar 2021). De eerste stap bestaat uit een brede consultatie in de eigen organisatie over hoe - in brede zin - tegen de huidige communicatie van Hunze en Aa's wordt aangekeken.

Onze medewerkers zijn onze ambassadeurs. In 2021 willen we meer inzetten op interne communicatie, zodat onze medewerkers deze rol goed kunnen vervullen. Een van de onderdelen is het organiseren van bijvoorbeeld mediatrainingen.

Acties 2021:

- Vaststellen nieuw beleidsplan communicatie;
- Starten met uitvoering geven aan ambities uit nieuw beleidsplan communicatie;
- Doorzetten van de publiekscampagnes;
- Participeren in gezamenlijke campagnes;
- Blijven benutten van kansen en mogelijkheden (via onder andere social media, nieuwsberichten, nieuwsbrieven en een actieve persbenadering);
- Aanhaken bij evenementen of zelf evenementen organiseren;
- Vervolgen beboringsproject.

5. Juridisch / inkoop

Om de economische ontwikkeling in de regio te stimuleren benutten we de mogelijkheden binnen de wettelijke aanbestedingsprocedure ten volle om ervoor te zorgen dat er zoveel mogelijk werk in de regio blijft. Dit alles zonder dat dit een kostenverhogend effect heeft.

De invoering van de Omgevingswet zal ook in 2021 veel inzet vragen van de organisatie. De verwachting is dat de Omgevingswet per 1 januari 2022 in werking treedt.

O. EMU-saldo

Nederland moet zich als deelnemer aan de Economische en Monetaire Unie houden aan een aantal spelregels. Eén van de spelregels is dat het nationale overheidstekort in een jaar niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Als meer dan 3% tekort ontstaat, dreigen normaal gesproken sancties vanuit Brussel. De overheidsfinanciën in Nederland hangen door de steunmaatregelen en de lagere belastinginkomsten flink uit het lood. De steunmaatregelen leiden in de basisraming van het CPB tot een ongekend begrotingstekort van bijna 8% in 2020. In 2021 herstelt het tekort tot ongeveer 5%.

Het overheidstekort wordt niet alleen bepaald door de nationale overheid, ook decentrale overheden dragen bij in het bepalen van het tekort. Van de decentrale overheden spelen de waterschappen hierin een bescheiden rol. Doordat voor het bepalen van het EMU tekort een andere boekhoudmethode wordt toegepast, is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

In de Wet HOF zijn de spelregels opgenomen hoe Nederland een EMU-saldo van 0% kan bereiken en welke bijdrage van de decentrale overheden wordt verwacht. Voor de jaren 2019 tot en met 2022 is een afspraak gemaakt over de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden: er komt een gezamenlijke ruimte van 0,4% (0,27% voor gemeenten, 0,08% voor provincies en 0,05% voor waterschappen) van het BBP.

Voor alle waterschappen samen gaan we uit van een toegestaan tekort van rond de € 411 miljoen, dat is -0,05%. Voor Hunze en Aa's is een "referentiewaarde" te bepalen van ongeveer € 12,5 miljoen. Uit de berekening van ons EMU saldo blijkt een saldo van € 1,2 miljoen negatief. Dit is ruim onder onze referentiewaarde van € 12,5 miljoen negatief.

Berekening EMU saldo 2021

(bedragen x € 1.000,-)

1. EMU exploitatiesaldo	-2.898
2. Invloed investeringen	
-/- netto investeringsuitgaven	15.000
+ investeringssubsidies	
+ verkoop materiële en immateriële activa	
+ afschrijvingen	17.090
3. Invloed voorzieningen	
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	644
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	994
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	
4. Invloed reserves	
-/- betalingen rechtstreeks uit reserves	
+ eventuele externe vermeerderingen van reserves	
5. Deelnemingen en aandelen:	
-/- boekwinst	
+ boekverlies	
EMU SALDO VOLGENS BEGROTING 2021	-1.158

Hoofdstuk 4. Begroting naar kosten- en opbrengstensoorten (in €)

nr	omschrijving	begroting 2021	begroting 2020	rekening 2019
1	rentelasten	4.766.295	5.224.399	5.772.800
2	afschrijvingen	17.089.545	17.646.660	18.152.692
3	personeelslasten	30.005.090	28.940.460	27.953.553
4	goederen	2.567.097	2.568.938	2.468.021
5	energie	3.926.231	3.517.041	3.294.133
6	huren, pachten en lease	1.502.066	1.391.198	1.400.511
7	verzekeringen	267.123	253.323	237.305
8	belastingen	130.258	128.333	113.612
9	onderhoud door derden	4.192.403	4.130.447	4.243.460
10	overige diensten door derden en bijdragen aan derden	29.490.256	28.655.351	27.813.173
11	toevoegingen aan voorzieningen	644.000	585.000	556.362
12	onvoorzien	112.435	110.538	
13	ten laste van reserves			300.802
	Totaal	94.692.799	93.151.688	92.306.424

nr	omschrijving	begroting 2021	begroting 2020	rekening 2019
1	rentebaten	509.433	577.375	710.305
2	dividend	1.400.000	708.000	706.901
3	baten in verband met salarissen en sociale lasten	39.682	76.453	119.226
4	opbrengsten goederen, werken en diensten voor derden	3.026.335	3.050.932	3.203.749
5	opbrengst uit eigendommen	65.856	64.883	70.328
6	waterschapsbelastingen	88.090.141	86.123.176	84.430.736
	Af: kwijtscheldingen	2.700.200	2.200.200	2.691.326
		85.389.941	83.922.976	81.739.410
7	bijdrage van derden	1.363.551	1.364.069	2.458.787
8	onttrekking aan reserves			
	algemene reserves	1.970.000	2.418.000	1.967.000
	bestemmingsreserves	928.000	969.000	656.000
9	exploitatieresultaat	0	0	674.718
	Totaal	94.692.799	93.151.688	92.306.424

Toelichting op de begroting naar kosten- en opbrengstensoorten

Hieronder volgt een analyse van de begroting 2021 op kosten- en opbrengstensoorten. De verschillen met de begroting 2020 worden hieronder verklaard. In de analyse worden alleen de grotere afwijkingen genoemd. De bedragen zijn op duizendtallen afgerond.

	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
- Netto lasten	90.060.000	88.541.000	N -1.519.000
Dekking:			
- Waterschapsbelastingen	88.090.000	86.123.000	2,3%
- Onttrekking algemene reserves	1.970.000	2.418.000	
Totaal	<u>90.060.000</u>	<u>88.541.000</u>	1,7%

De hogere netto last ten opzichte van de begroting 2020 is als volgt samengesteld:

	Begroting 2021	Begroting 2020	Vershil
Lasten			
1 kapitaallasten	21.856.000	22.871.000	V 1.015.000
2 personeelslasten	30.006.000	28.940.000	N -1.066.000
3 goederen	2.567.000	2.569.000	V 2.000
4 energie	3.926.000	3.517.000	N -409.000
5 huren, pachten en lease	1.502.000	1.391.000	N -111.000
6 verzekeringen en belastingen	397.000	382.000	N -15.000
7 onderhoud door derden	4.192.000	4.130.000	N -62.000
8 overige diensten door derden en bijdragen aan derden	29.490.000	28.655.000	N -835.000
9 toevoeging aan voorzieningen	644.000	585.000	N -59.000
10 onvoorzien	112.000	111.000	N -1.000
	<u>94.692.000</u>	<u>93.151.000</u>	N -1.541.000
Baten			
11 rentebaten	509.000	577.000	N -68.000
12 dividend	1.400.000	708.000	V 692.000
13 baten i.v.m. salarissen / sociale lasten	40.000	76.000	N -36.000
14 opbrengst goederen, werken en diensten voor derden	3.025.000	3.051.000	N -26.000
15 opbrengst uit eigendommen	66.000	65.000	V 1.000
16 bijdragen van derden	1.364.000	1.364.000	N 0
17 kwijtscheldingen	-2.700.000	-2.200.000	N -500.000
18 onttrekking bestemmingsreserves	928.000	969.000	N -41.000
	<u>4.632.000</u>	<u>4.610.000</u>	V 22.000
Netto lasten	<u>90.060.000</u>	<u>88.541.000</u>	N -1.519.000

1 Kapitaallasten (V € 1.015.000)

11 Rentebaten (N € 68.000)

Betreft:

- afschrijvingen	V	557.000
- rentelasten	V	458.000
- rentebaten	N	-68.000
	V	<u>947.000</u>

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn, op basis van de actuele berekeningen, € 557.000 lager.

Dit komt met name doordat de vrijval van in 2020 volledig afgeschreven objecten hoger is dan de afschrijvingen op de nieuwe investeringen. Dit betreft met name de investeringen in het zuiveringsbeheer.

Rentelasten

De rentepercentages waren de afgelopen jaren historisch laag en zijn nog steeds laag. Het renteomslagpercentage bedraagt 2,2% tegen 2,4% in 2020.

De jaarlijks aangetrokken leningen zijn, met name, voor de herfinanciering van de aflossingen op de bestaande leningen. Dit betekent dat de herfinanciering van de in het verleden aangetrokken "dure" leningen wordt gefinancierd met leningen tegen de huidige lage rentepercentages. Eventuele rentestijgingen (in kleine stapjes) hebben op het renteomslagpercentage geen nadelig effect zolang de herfinanciering tegen een lager percentage is.

Rente over eigen financieringsmiddelen (bespaarde rente)

Door het systeem van totaalfinanciering worden de reserves ingezet voor de financiering en niet afzonderlijk op de bank gezet. Om de totale financieringskosten (rentelasten) in beeld te houden wordt administratief een verrekening gemaakt tussen rentelasten en rentebaten. De berekende administratieve rente over de reserves wordt als rentebate verantwoord en opgeteld bij de rentelasten.

2 Personeelslasten (N € 1.066.000)

	Begroting 2021	Begroting 2020		Vershil
- salarissen en sociale lasten	28.365.000	27.373.000	N	-992.000
- overige personeelslasten	1.301.000	1.232.000	N	-69.000
- personeel van derden	340.000	335.000	N	-5.000
	<u>30.006.000</u>	<u>28.940.000</u>	N	<u>-1.066.000</u>

Salarissen en sociale lasten

Voor de jaarlijkse stijging van de salarissen en sociale lasten is uitgegaan van 3%. Met dit percentage kunnen naar verwachting reguliere ontwikkelingen, zoals aanpassingen in de sociale lasten (o.a. sociale- en pensioenpremies), de verhoging van de salarissen (cao-uitkomsten) en de reguliere loonrondes worden gedekt.

De formatie stijgt met 2 fte, naar totaal 331,5, als gevolg van de wijziging landelijke strategie muskus- en beverratbeheer. In de MJR is nog uitgegaan van een stijging voor de MURA van 4 fte.

In de vergadering van het algemeen bestuur van 27 februari 2019 is hier als volgt over besloten.

"Indien het voorgestelde nieuwe landelijk beleid van het muskusrattenbeheer wordt aangenomen betekent dit een tijdelijke uitbreiding van 4 formatieplaatsen (fte) voor ons waterschap voor de komende 10 jaar".

Deze extra fte's zijn vanaf 2021 voor de helft (2 fte) in de personeelsformatie opgenomen.

Omdat er landelijk nog veel onduidelijkheid is over de nieuwe strategie en ook over de solidariteitsbijdrage zijn er voorlopig, in afwijking van de MJR, 2 extra fte opgenomen in de begroting 2021.

Afhankelijk van de verdere ontwikkelingen blijft een opschaling naar 4 extra fte in de toekomst een optie.

Opnemen van een solidariteitsbijdrage MURA in de begroting 2021 is op dit moment niet realistisch omdat eerst bestuurlijke overeenstemming in de Ledenvergadering bereikt moet worden over de

solidariteitsfinanciering. De besluitvorming hierover in de Ledenvergadering zal in de loop van 2021 plaatsvinden.

De ontwikkeling van de pensioenpremie is onzeker en is op termijn mede afhankelijk van het nieuwe pensioenakkoord. Drie items, die op elkaar in werken, spelen momenteel een belangrijke rol. Ten eerste de dekkingsgraad van het ABP die onder de 90% ligt en waarbij deze circa 100% zou moeten zijn. Herstel kan middels een premieverhoging. Ten tweede een aangekondigde verlaging van de discontovoet tot en met 2023. De discontovoet bepaalt in belangrijke mate de hoogte van de pensioenpremie. Bij ongewijzigd beleid zal dit leiden tot een loonkostenstijging van circa 0,80%. Tot slot het nieuwe pensioenakkoord en het daarin beschreven projectierendement (inschatting van toekomstig rendement op beleggingen). Het nieuwe pensioenakkoord en de uitwerking die daarop volgt zal van invloed zijn op vorenstaande items en daarmee op de premiestelling. Gelet op de vele onzekere factoren wordt er bij deze begroting van uitgegaan dat een premieverhoging is op te vangen binnen de reguliere CAO stijging. Naar verwachting zal deze, met in acht name van de coronacrisis, terughoudend zijn.

Overige personeelslasten

Personeel derden

De stijging betreft met name de inflatie en een aantal kleinere bijstellingen.

3 Goederen (V € 2.000)

Tussen de post onderhoud derden en goederen bestaat een relatie doordat het onderhoud deels door eigen personeel wordt uitgevoerd en deels wordt uitbesteed. Bij uitbesteding worden de totale kosten verantwoord op onderhoud derden, inclusief de door de derde gebruikte materialen. Het voordeel ad € 2.000 wordt in de analyse van de post onderhoud door derden meegenomen.

4 Energie (N € 409.000)

In 2020 is sprake geweest van een stijging van de tarieven voor de energiebelasting en de Opslag Duurzame Energie (ODE). Deze ODE-heffing is net als de energiebelasting afhankelijk van het verbruik. De stijging van tarieven voor de ODE werkt ook door in de begroting 2021. De tarieven gaan met name omhoog voor organisaties met een groot energieverbruik. Het kabinet vindt namelijk dat iedereen een eerlijke bijdrage aan de energietransitie moet leveren. Daarom gaan organisaties meer bijdragen aan de ODE dan particuliere verbruikers. Met deze maatregelen wil het Rijk duurzaam energiegebruik stimuleren. De nieuwe tarieven zijn pas na het vaststellen van onze begroting 2020 bekend geworden, waardoor deze stijging hierin nog niet is meegenomen. In de begroting 2021 wordt dit uiteraard wel meegenomen. Voor ons komen de maatregelen erop neer dat wij 1,5 cent per kWh meer moeten gaan betalen aan ODE-heffing. Ons jaarlijkse verbruik bedraagt ongeveer 17.000.000 kWh. In totaal betekent dit dus een stijging van de energiekosten met ca. € 250.000. Daarnaast zijn de energietarieven gestegen t.o.v. eerder begroot. De extra kosten voor 2021 bedragen € 159.000. Het totale nadeel energie bedraagt derhalve € 409.000.

5 Huren, pachten en lease (N € 111.000)

Dit betreft onder andere het vervangen van onze eigen dienstauto's door leaseauto's conform het bestaande beleid. Daarnaast is het voertuigpark uitgebreid voor onder andere nieuwe fte's. De extra leasekosten bedragen € 90.000. Hier staat een besparing op de kapitaallasten tegenover, aangezien geen investering behoeft te worden gedaan voor de eigen voertuigen.

6. Verzekeringen en belastingen (N € 15.000)

Het nadeel betreft inflatie en een paar kleinere aanpassingen.

7 Onderhoud door derden (N € 62.000)

Het nadeel bedraagt

N -62.000

Voordeel op Goederen (zie post 3 Goederen)

V 2.000

Per saldo nadeel

N -60.000

het nadeel betreft met name een stijging als gevolg van de gehanteerde 1,5% inflatie.

8 Overige diensten door derden en bijdragen aan derden (N € 835.000)

De kosten ten opzichte van de begroting 2020 zijn € 835.000 hoger.

Diverse afwijkingen

- Hogere bijdrage het Waterschapshuis (HWH); conform ontwerpbegroting	N	-90.000
- Vijfjaarlijkse inspectie persleidingen; éénmalig in 2020	V	35.000
- Onderzoek visveiligheid gemalen; éénmalig 2020	V	30.000
- Hogere telefoonkosten	N	-50.000
- Extra GIS-software	N	-55.000
- Stijging schoonmaakkosten	N	-40.000
- Analyses van gewasbeschermingsmiddelen (GBM)	V	59.000
	N	-111.000

De grotere c.q. bijzondere afwijkingen zijn:

- Toetsen veiligheid primaire keringen; éénmalig extra bedrag in 2020	V	285.000
- Hogere kosten software	N	-100.000
- Toetsen regionale keringen; éénmalig in 2021	N	-117.000
- Hogere kosten slibtransport	N	-150.000
- Sanering asbestdaken	N	-88.000
- Sloop twee VKA gemalen	N	-248.000
- Zuiveren afvalwater door Noorderzijlvest	N	-211.000
- Inflatie en diversen	N	-95.000
	N	-724.000

Totaal

N **-835.000**

Toetsen veiligheid primaire keringen; éénmalig extra bedrag in 2020

Beheerders van primaire waterkeringen moeten tenminste eens in de twaalf jaar beoordelen of hun keringen voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Dat schrijft de Waterwet voor. De manier waarop deze beoordeling moet worden uitgevoerd, is vastgelegd in het Wettelijk Beoordelings Instrumentarium (WBI). Voor de huidige beoordelingsronde, die begin 2017 is gestart, is de inspanning ingrijpender dan vorige keren. Reden is de nieuwe veiligheidsnormering die per 1 januari 2017 is ingevoerd. Deze normering gaat uit van een overstromingsrisicobenadering, waarbij niet alleen wordt gekeken naar de kans op een overstroming, maar ook naar de gevolgen ervan. In 2050 moeten alle primaire waterkeringen aan de nieuwe veiligheidsnormen voldoen. De verwachting is dat onze keringen over de volledige lengte van 28 kilometer worden afgekeurd. De versterkingen van primaire keringen worden gecoördineerd onder het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP). Om in aanmerking te komen voor versterking dient de beheerder de noodzaak hiervoor met het wettelijk beoordelingsinstrumentarium aan te tonen. In de begroting 2020 is het budget éénmalig met € 175.000 extra verhoogd.

Volgens de planning bij de voorjaarsrapportage 2020 van de werkzaamheden voor 2020 is een extra bedrag toegekend in 2020 van € 155.000. Het budget voor 2021 en 2022 kan hierdoor met respectievelijk € 114.000 en € 116.000 worden verlaagd.

Kosten software.

Voor het uitvoeren van onze werkzaamheden zijn wij afhankelijk van het gebruik van software. Met name de licentiekosten van Microsoft zijn fors gestegen (€ 80.000,-). De software van Microsoft is voor ons waterschap essentieel en hiervoor bestaat geen goed en informatieveilig alternatief. Daarnaast zijn de kosten van de overige softwarepakketten per saldo met € 20.000,- gestegen.

Toetsen regionale keringen; éénmalig in 2021

De nieuwe toetsronde voor regionale keringen wordt in 2023 voorgelegd aan de Provincie. Voor de toetsing worden in 2021 éénmalig extra kosten gemaakt. Dit betreft de volgende onderzoeken:

- Inspectie en toetsing van kunstwerken in regionale keringen door een gespecialiseerd bureau.
- Opzetten van een meetnet van peilbuizen in regionale keringen.
- Uitvoeren van grond- en labonderzoek voor de bepaling van de sterkte van regionale keringen.

Kosten slibtransport

Eind 2019 is het transport van slib opnieuw aanbesteed. In deze aanbesteding is, naast de inschrijfprijs, ook aandacht geschonken aan duurzaamheid- en kwaliteitsaspecten. Door de krappe markt (op de aanbesteding hebben slechts drie partijen ingeschreven) en onze wensen ten aanzien van duurzaamheid (bijvoorbeeld het gebruik van duurzame brandstoffen) en kwaliteit is het inschrijfbedrag van de winnende partij uiteindelijk hoger dan ons huidige slibcontract. De consequentie is dat we op jaarbasis € 150.000 meer kwijt zullen zijn aan slibtransport.

Sanering asbestdaken

In 2020 en 2021 was de vervanging van een aantal werkplaatsdaken gepland. Een deel van deze daken bestaat uit asbest en de saneringskosten hiervoor zijn opgenomen in de exploitatie (2020 € 88.000 en 2021 € 45.000). De vervanging van de daken zal nu geheel in 2021 plaatsvinden. Het exploitatiedeel 2020 ad € 88.000 is derhalve ook doorgeschoven naar 2021. De totale raming 2021 bedraagt € 133.000. In de najaarsrapportage 2020 is het deel 2020 ad € 88.000 afgeraamd.

Sloop twee VKA gemalen

Een tweetal oude, niet meer in gebruik zijnde VKA gemalen dienen te worden gesloopt. Het gaat om het gemaal de Kroon te Oude Pekela, die dienst heeft gedaan om het gezuiverde afvalwater van Solidus te transporteren naar het Pekelder Hoofddiep. Daarnaast gaat het om gemaal Eska te Hoogezand.

Zuiveren afvalwater door Noorderzijlvest

Onze jaarlijkse bijdrage in de kosten van de Gemeenschappelijke Regeling wordt berekend op basis van de geraamde kosten. De bijdrage is t.o.v. de begroting 2020 € 211.000 hoger.

9 Toevoeging aan voorzieningen (N € 59.000)

Dit betreft de voorziening oninbare belastingdebiteuren.

In de begroting 2021 is voorlopig uitgegaan van een extra stijging met 10% (€ 59.000) van het bedrag aan oninbare belastingdebiteuren in verband met de coronacrisis.

11 Rentebaten (N € 68.000)

De rentebaten zijn in samenhang met de rentelasten toegelicht (zie punt 1).

12 Dividend (V € 692.000)

Tot en met 2011 keerde de NWB jaarlijks een dividenduitkering uit van ca. € 1,4 miljoen. Door strengere internationale eisen gesteld aan banken, werd de NWB verplicht een hoger eigen vermogen aan te houden. Inmiddels voldoet de NWB aan de (strengere) eisen inzake het eigen vermogen en wordt vanaf 2019 weer dividend uitgekeerd.

In 2019 is in totaal een bedrag van € 20 miljoen aan dividend uitgekeerd over de winst van 2018. Ons aandeel hierin was € 0,7 miljoen. In de begroting 2020 is ook uitgegaan van een dividenduitkering van € 0,7 miljoen. De werkelijke dividenduitkering in 2020 over de winst van 2019 is totaal € 55 miljoen. Dit is een pay-out ratio van 58% van de winst. In het dividendbeleid van de bank is een pay-out ratio geformuleerd met een bandbreedte van 40% tot 60% van de winst.

De NWB verwacht een toenemende kredietvraag bij haar klanten vanwege achterblijvende inkomsten in de publieke sector en zal daar actief op in blijven spelen. Naar verwachting komt de nettowinst in 2020 op een vergelijkbaar niveau uit als in 2019.

In de begroting 2021 zijn wij uitgegaan van een winstuitkering in 2021 (over de winst van 2020) van in totaal € 40 miljoen. Ons aandeel hierin bedraagt € 1,4 miljoen.

13 Baten i.v.m. salarissen / sociale lasten (N € 36.000)

Het nadeel is het gevolg van het uit dienst treden van een medewerker waarvan de salarissen en sociale lasten deels door een derde partij werden vergoed.

14 Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden (N € 26.000)

Betreft een aantal kleinere aanpassingen.

17 Kwijtscheldingen (N € 500.000)

Op basis van de afgelopen twee jaren moet de post kwijtscheldingen met € 250.000 worden verhoogd. Door de opgelopen achterstanden in de afgelopen jaren was het zicht op de werkelijke kosten aan kwijtscheldingen vertroebeld. Inmiddels zijn de kosten, per jaar, weer goed in beeld. In de begroting 2021 is voorlopig uitgegaan van een extra stijging van het bedrag aan kwijtscheldingen i.v.m. de coronacrisis met € 250.000 (10%).

18 Onttrekking bestemmingsreserves (N € 41.000)

Ingaande 2015 wordt een aantal uitgaven niet meer geactiveerd. Dit betreft de eigen uren van de projectleiders, de bouwrente en de jaarlijks terugkomende ICT uitgaven van kleinere hardwareposten. Afgesproken is dat deze extra lasten worden gedekt uit de bestemmingsreserves afkoopsommen. Aangezien de afkoopsommen volledig de taak watersysteembeheer betreffen kan ook alleen het deel van de extra lasten van deze taak ten laste van de afkoopsommen worden gebracht.

Rekening houdende met de lagere afschrijvingen als gevolg van het niet meer activeren, bedraagt de aanwending uit de afkoopsommen € 928.000. Deze aanwending zal jaarlijks dalen als gevolg van de jaarlijks hogere besparing op de afschrijvingen.

Hoofdstuk 5. Vaststellen begroting 2021

Het algemeen bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's;

Gezien de door het dagelijks bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's opgemaakte ontwerpbegroting voor het jaar 2021:

Overwegende:

- Dat de ontwerpbegroting gedurende 14 dagen ter inzage gelegd is, nadat daarvan openbare kennisgeving heeft plaatsgevonden.
- Dat tegen het ontwerp van de begroting geen bezwaren zijn ingebracht c.q. de ingebrachte bezwaren zijn overwogen.
- Gelet op artikel 101 van de Waterschapswet.

Besluit:

1. De begroting 2021 van het Waterschap Hunze en Aa's als volgt vast te stellen overeenkomstig het door het dagelijks bestuur aangeboden ontwerp,

A. De netto-kosten per programma:

Programma veiligheid	€ 11.356.021,-
Programma watersysteembeheer	€ 57.009.498,-
Programma organisatie	€ 26.883.050,-
Waarvan doorberekend aan veiligheid en watersystemen	€ 7.158.428,-

Totaal netto-kosten programma's € 88.090.141,-

B. De netto-kosten per taak:

Watersysteembeheer	€ 47.268.828,-
Zuiveringsbeheer	€ 40.821.313,-

Totaal netto-kosten te dekken uit de heffingen € 88.090.141,-

C. Kosten- en opbrengstensoorten

Totaal lasten	€ 94.692.799,-
Totaal baten (excl. de heffingen)	€ 9.302.858,-
Totaal heffingen	€ 88.090.141,-
Verwachte kwijtschelding	€ -2.700.200,-
Totaal baten (incl. de heffingen)	€ 94.692.799,-

2. De geplande investeringen 2021 (bijlage 1) als volgt vast te stellen:

- a. Voor de investeringen in de categorie C kredieten beschikbaar te stellen van € 9.294.500,-.
- b. Definitieve besluitvorming van de investeringsvoornemens onder categorie E1 zal plaatsvinden via afzonderlijk voor te leggen kredietvoorstellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van het Waterschap Hunze en Aa's d.d. 9 december 2020.

Harm Küpers
secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
dijkgraaf

BIJLAGEN BEGROTING 2021

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSCHEMA 2021

Categorie A - Projecten waar reeds besluitvorming over heeft plaatsgevonden en volgens planning verlopen
 Getoond worden de geplande uitgaven van reeds beschikbaar gestelde kredieten.

		2021
	Omschrijving / projectnaam	Investering
	Programma Veiligheid	
500	Masterplan Kaden	2.018.080
757	Versterken boezemkades Tusschenklappen	241.000
	Subtotaal	2.259.080
	Programma Watersystemen	
314	Stedelijke wateropgave	35.000
708	UPDA	54.700
716	Baggeren Ruiten Aa en Bourtanger kanaal	50.000
740	Natuurvriendelijke oevers	671.431
741	Vispassages	460.044
742	Maatregelen waterlichaam Drentsche Aa	1.100.000
744	Maatregelen waterlichaam Hunze	250.000
745	Maatregelen waterlichaam Zuidlaardermeer	500.000
763	Vervangen daken	150.000
773	DAW bijdrage regionale regeling	288.738
799	Trommelzeven RWZI's Gieten en Assen	24.034
819	Visveilig maken gemaal Duurswold	50.000
822	Kadetract Tjuchem	125.000
837	Slibbuffer RWZI Gieten	100.000
852	Droogtemaatregelen	125.000
	Subtotaal	3.983.947
	Programma Organisatie	
751	Vervanging onderhoudsbeheersysteem	16.000
796	BGT 2e tranche	100.000
810	Zonnecarports parkeerterrein	555.000
811	Duurzaamheid nog in te vullen	18.903
833	Financieel systeem/projectadministratie	200.000
	Subtotaal	889.903
	Totaalvolume investeringen per jaar:	7.132.930

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSCHEMA 2021

Categorie C - Nieuwe projecten die overeenkomstig de lijn van onderhoud en beheer als normale vervangingen / aanpassingen gelden en beheersmatige investeringen die elk jaar in één keer ter besluitvorming worden voorgelegd bij het aanbieden van de begroting

		2021
	Omschrijving / projectnaam	Investering
	Programma Veiligheid	
602	Vervanging hekwerk zeedijk	50.000
692	Herprofilen boezemkades	550.000
718	Groot onderhoud zeeobjecten	310.000
853	Veiligheid sluizen Termunterzijl	350.000
	Subtotaal	1.260.000
	Programma Watersystemen	
426	Baggeren stedelijk gebied	225.000
467	Groot onderhoud stuwen	200.000
496	Groot onderhoud sluizen	250.000
647	Schouwbaar schouwsloten	30.000
688	Cultuurhistorisch erfgoed	200.000
700	Baggeren stedelijk gebied Groningen	200.000
749	Renovatie RGM's	570.000
750	RWZI's groot onderhoud	750.000
758	Versterken boezem- en kanaaloevers oeverfixaties	500.000
760	Vervangen diverse beschoeiingen	500.000
761	Oplossen knelpunten landelijk gebied	250.000
762	Stedelijk waterbeheer	100.000
763	Vervangen daken	247.000
764	Onderhoudsmachines	1.200.000
801	Vervanging telemetrie onderstations kwantiteit	100.000
802	Vervanging telemetrie onderstations kwaliteit	100.000
821	Aanpassing RGM	302.500
837	Slibbuffer RWZI Gieten	130.000
860	Baggeren Termunterzijldiep	500.000
864	Bijdrage gemalen Hoogeveenschevaart	205.000
865	Bijdrage gemalen Drentsche Hoofdvaart	175.000
870	Zuiveringen civiel op norm brengen	300.000
890	Persleiding Drouwenermond	40.000
	Subtotaal	7.074.500
	Programma Organisatie	
738	Aanschaf laboratoriumapparatuur	200.000
778	ICT investeringen	590.000
793	Uitbreiding open info portaal	30.000
794	Basis registratie ondergrond	40.000
795	Geo Info & Metadata	30.000
839	Beheer BGT	70.000
	Subtotaal	960.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	9.294.500

Toelichting C investeringen begroting 2021

Programma Veiligheid

602 Vervanging hekwerk zeedijk (€ 50.000,-)

Bij het gereedkomen van de zeedijk ca. 30 jaar geleden zijn er veel hekwerken geplaatst. Deze bestonden uit hardhouten palen met gaas. Nu, na al die jaren, zijn de palen grotendeels ingerot en is het hekwerk toe aan een grootschalige vervanging. Het budget is bedoeld om materialen in te kopen, zodat we zelf buiten het maaiseizoen in eigen beheer het nieuwe hekwerk kunnen plaatsen.

692 Herprofilen boezemkaden (€ 550.000,-)

We hebben de veiligheid van onze regionale keringen geanalyseerd en hierover gerapporteerd aan de Provincie Groningen. Om onze boezemkeringen op hoogte en stabiel te houden moeten ze periodiek opgehoogd en geherprofileerd worden als gevolg van autonome zetting.

In 2021 willen we een aantal trajecten aanpakken. De exacte locaties worden eind 2020 naar aanleiding van inspecties bepaald.

718 Groot onderhoud zeeobjecten (€ 310.000,-)

In 2014 zijn vijf zeeobjecten zowel civiel, bouwkundig, mechanisch als elektrisch geïnspecteerd en op tijd en geld weggezet. In 2015 zijn de overige zeeobjecten, nog zes stuks, op dezelfde wijze inzichtelijk gemaakt. De uitkomst van deze inspecties is enerzijds een stuk achterstallig onderhoud en anderzijds de uitvoering van groot onderhoud voor de komende jaren inzichtelijk te maken. De komende jaren wordt het groot onderhoud geraamd op € 250.000,- per jaar. In 2021 staan o.a. de volgende werkzaamheden op de planning:

- Conservering diverse objecten t.b.v. levensduur verlenging;
- Aflaatwerk Oosterhorn (voorbereiding vervanging PLC);
- Vervanging Hardware en software brug en vispassage Nieuwe Statenzijl.

In 2021 is het groot onderhoud eenmalig € 60.000,- hoger, doordat er onderhoud aan de coupure in Delfzijl moet worden uitgevoerd. We hebben geconstateerd dat de geleiderail en betonconstructie van de coupure in slechte staat is. Het betreft de geleiderails waar de stalen deur(coupure) overheen rijdt wanneer de coupure gesloten wordt. Deze constructie ter plaatse van de weg wordt zwaarbelast door veel zwaar vrachtverkeer uit de haven van Delfzijl. Om de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de coupure te garanderen moet er op korte termijn (binnen 1 jaar) groot onderhoud worden uitgevoerd. In ons meerjarig groot onderhoudsplan was dit niet voorzien.

853 Veiligheid sluizen Termunterzijl (€ 350.000,-)

Tijdens inspecties van de zeedijk en de installaties die daarvan onderdeel uitmaken, is geconstateerd dat de betonnen constructies rondom de keersluis, de stalen damwanden, het remmingswerk en de voegen van de sluizen Termunterzijl in steeds slechtere staat verkeren.

Programma Watersystemen

426 Baggeren stedelijk gebied (€ 225.000,-)

Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de hoofdwatgangen in het stedelijk gebied. Hiervoor heeft het waterschap met bijna alle gemeenten onderhoudsovereenkomsten gesloten voor het stedelijk water (alleen Pekela / Veendam nog niet). Het beheer en onderhoud bestaat voornamelijk uit peilbeheer, maaionderhoud en baggerwerkzaamheden. We voeren het

baggerwerk op een projectmatige wijze en in overleg met de gemeenten uit. In 2021 zijn hiervoor de watergangen en vijvers in onder meer Assen gepland.

467 Groot onderhoud stuwen (€ 200.000,-)

Jaarlijks worden van een aantal relatief oude stuwen de kleppen of schuiven en de verdere constructie geïnspecteerd en indien nodig gereviseerd of vervangen.

Uit de inspecties blijkt vooral dat van de oudere stuwen (ouder dan ca. 35 jaar) de onder- en zijafdichtingen, de ophanging- en scharnierpunten, de staalkabels, de gebruikte bouten en moeren en de conservering aan vervanging toe zijn.

Naast het bovengenoemde werktuigbouwkundige gedeelte heeft ook het civiele- en elektrotechnisch gedeelte aandacht nodig. Hierbij gaat het o.a. om vervangen van damwanden en verouderde besturing.

De afgelopen jaren zijn voornamelijk de brede stuwen (breder dan 4,5 meter) gereviseerd. Momenteel worden de werkzaamheden aan kleinere stuwen ook opgepakt (smaller dan 4,5 meter).

De komende jaren is het groot onderhoud geraamd op € 200.000,- per jaar. Er heeft een prioritering plaatsgevonden op basis van aangegeven functionaliteit.

496 Sluizen groot onderhoud (€ 250.000,-)

Op basis van regelmatige inspecties en een onderhoudsschema worden de prioriteiten bepaald. De werkzaamheden worden buiten het vaarseizoen uitgevoerd.

Het plan voor 2021 omvat onder andere onderhoud aan de Keersluis Termunterzijl (groot onderhoud aan diverse onderdelen).

647 Schouwbare schouwsloten (€ 30.000,-)

Met deze investering wordt achterstallig onderhoud hersteld bij sloten die niet in schouwbaar staat zijn en door het waterschap als schouwsloot zijn aangewezen. Deze worden eenmalig dusdanig geschoond door het waterschap dat ze in opvolgende jaren geschouwd kunnen worden, en dus geschoond moeten worden door de aanliggende eigenaren zelf. Het betreft schouwsloten verspreid over het waterschapsgebied. Het aantal aan te wijzen schouwsloten neemt overigens per jaar af.

688 Cultuurhistorisch erfgoed (€ 200.000,-)

In ons beheergebied hebben we zowel actieve als ook inactieve waterstaatskundige objecten die vallen onder cultuurhistorisch erfgoed.

In veel gevallen gaat het om monumenten, Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten.

Onderhoud aan deze objecten voeren we uit met zorg voor het erfgoed en is daarom vaak kostenverhogend ten opzichte van strikt functioneel onderhoud.

Voor 2021 staan er onderhoudswerkzaamheden gepland aan de volgende objecten:

- De schutsluis in Termunterzijl;
- De sluis onder de boog van Ziel in Termunterzijl;
- Twee sluizen in het kanaal Buinen-Schoonoord.

700. Baggeren stedelijk gebied Groningen (€ 200.000,-)

In 2018 is het noordelijke deel van de vijvers in Groningen-zuid gebaggerd. Voor 2021 staat het zuidelijk deel van de vijvers gepland. In deze vijvers hebben we te maken met de PFAS-problematiek, waardoor de uitvoering eerder is uitgesteld. Nu de regelgeving omtrent PFAS verder uitgewerkt is baggeren we de resterende vijvers.

749 Renovatie rioolgemalen (€ 570.000,-)

Uit een uitgebreide inventarisatie is gebleken dat er in de periode 2020 – 2024 32 rioolgemalen, deels of geheel, gerenoveerd moeten worden. Jaarlijks zal, op basis van inspecties, storingsgeschiedenis en

informatie uit het onderhoudsbeheersysteem (OBS), een planning worden gemaakt van de werkelijk aan te pakken delen van rioolgemaal. Er zal jaarlijks in de jaarrekening gerapporteerd worden welke gemalen het afgelopen jaar gerenoveerd zijn en wat de kosten daarvan geweest zijn.

750 Rwzi's groot onderhoud (€ 750.000,-)

Volgens het programma Groot Onderhoud Rwzi's wordt voor diverse installatiedelen vervanging of levensduur verlengend groot onderhoud voorzien. Het gaat hierbij om gepland onderhoud van:

- Nabezinktanks (inspectie en conservering);
- Vuilroosters (revisie n.a.v. inspectie);
- Onlinemetingen, zoals droge stof-, zuurstof-, nitraat- en ammonium-metingen (vervanging);
- Frequentie-omvormers;
- Dakbedekking n.a.v. inspectie;
- Boeidelen bedrijfsgebouw RWZI Veendam.

Daarnaast zullen een aantal zaken, afhankelijk van de feitelijke toestand, worden gereviseerd of vervangen, zoals monsternamekasten, voortstuwars, en pompen.

758 Boezem- en kanaaloevers (€ 500.000,-)

De trajecten worden geselecteerd naar aanleiding van de dijkinspecties en de oeverinspecties. Voor 2021 staan verschillende trajecten van onder andere het Afwateringskanaal van Duurswold, oevers van het Hondshalstermeer, de Hondshalstermaar en het Oldamtmeer op de planning. De werkzaamheden bestaan voornamelijk uit het herstellen van bestaande (onderwater) beschoeiingen en stortsteen constructies. Daar waar mogelijk kiezen we voor de meest natuurlijke/ groene oplossing.

760 Vervangen diverse beschoeiingen (€ 500.000,-)

Voor de noodzakelijke vervanging van diverse beschoeiingen wordt jaarlijks € 500.000,- gepland. Onderzocht is wat de beste methode is om oevers te fixeren. De resultaten van dit onderzoek zijn in het bestuursvoorstel van 3 oktober 2012 (beheer en onderhoud oevers langs hoofdwatgangen) verwerkt en kunnen leiden tot een aangepaste planning op langere termijn.

761 Oplossen knelpunten landelijk gebied (€ 250.000,-)

Betreft het aanbrengen van eenvoudige verbeteringen aan het watersysteem, waarmee knelpunten voor ingelanden in het landelijk gebied snel kunnen worden opgelost. Het gaat dan bijvoorbeeld om het leggen van een duiker, het verdiepen van een watgang of het aanbrengen van een eenvoudige stuw.

762 Stedelijk waterbeheer (€ 100.000,-)

Met de overdracht van het stedelijk water van gemeenten naar ons waterschap zijn ook investeringen gemoeid om de situatie te laten voldoen aan de eisen. Het betreft dan vooral het wegwerken van achterstallig onderhoud aan waterbodems en kunstwerken. In overleg met de gemeenten wordt beoordeeld welke investeringen noodzakelijk zijn en op basis hiervan zal een prioritering worden gemaakt. De investeringen vloeien voort uit de notitie stedelijk waterbeheer.

763 Vervangen daken (€ 247.000,-)

In 2021 willen we de (asbest) daken vervangen van onder andere de werkplaatsen in Veele en Siddeburen. De kosten voor het verwijderen van de bestaande asbest daken zullen betaald worden uit de exploitatie. Het budget van € 247.000,- is bedoeld voor het aanbrengen van de nieuwe dakbedekking ter vervanging van de bestaande dakbedekking. Daarnaast wordt nog onderzocht in hoeverre duurzaamheidsmaatregelen als isolatie, verwarming en energieopwekking middels zonnepanelen op de daken mee kunnen worden genomen.

764 Onderhoudsmachines (€ 1.200.000,-)

Op basis van het aantal draai-/gebruiksuren en onderhoudshistorie wordt jaarlijks een aantal onderhoudsmachines vervangen.

801 en 802 Vervanging telemetrie onderstations (€ 200.000,-)

Het waterschap maakt gebruik van een hoofdpststelsysteem. Dit is een centraal systeem om het waterkwantiteits- en waterkwaliteitsbeheer vanaf een afstand te kunnen monitoren en sturen. Om te kunnen communiceren met dit systeem zijn een aantal objecten in het veld uitgerust met onderstations. Gemiddeld worden 20 onderstations per jaar, van de bestaande 360, vervangen. Hiervoor is jaarlijks € 200.000,- opgenomen.

821 Aanpassing rioolgemaal (€ 302.500,-)

Zowel RGM Kalkoven als RGM Winschoten zijn uitgerust met 2 pompen die in een Regenwaterafvoer (RWA) situatie beide moeten draaien. Dat betekent dat we op de deze locaties geen redundantie hebben, terwijl dat wel het beleid van het waterschap is. Beide rioolgemaal zullen met een derde pomp worden uitgerust. RGM Winschoten wordt uitgevoerd in 2021.

837 Slibbuffer RWZI Gieten (€ 130.000,-)

Tijdens een inspectie is geconstateerd dat de slibbuffer van de RWZI Gieten gebouwd is op een zandbed en is voorzien van een laag folie om lekkage te voorkomen. Aangezien de risico's op lekkage te groot zijn en de regels steeds verder worden aangescherpt, dient de buffer te worden vervangen. De oorspronkelijke raming is begin 2019 opgesteld: € 100.000,-. De uitvoering hiervan stond gepland in 2020. Vorig jaar is in de begroting 2020 hiervoor derhalve een C-krediet vrijgegeven van € 100.000,-.

Na detail engineering in het voorjaar van 2020 is de raming echter op € 230.000 uitgekomen.

De belangrijkste redenen van dit verschil zijn:

- Er zijn in 2019 vanuit de Provincie Drenthe als bevoegd gezag aanvullende eisen gesteld over de vloeistofdichtheid en afwerking van deze silos. De silo moet o.a. aan de binnenzijde met een vloeistofdichte coating afgewerkt worden.
- Het saneren van bestaande slibbuffer zat niet in de raming.
- De benodigde technische installatie (kooiladder; veiligheidsvoorzieningen; elektrotechnisch) voor procesbeheersing van dit proces zat niet in de oorspronkelijke raming.

Om voorgaande redenen wordt in deze begroting een aanvullend krediet van € 130.000,- aangevraagd.

860 Baggeren Termunterzijldiep (€ 500.000,-)

Het baggeren van het Termunterzijldiep wordt aansluitend aan het baggeren van het Buiten Nieuwediep uitgevoerd. De planning is beide kanalen in één werk aan te besteden. Het Termunterzijldiep is ook een vaarweg. Het baggerwerk betreft zowel hydraulisch baggeren als nautisch baggerwerk.

864 en 865 Bijdrage gemalen Hoogeveense vaart en Drentse Hoofdvaart (€ 380.000,-)

In 2018 is een waterakkoord gesloten met de waterschappen Vechtstromen, Drents Overijsselse Delta, Noorderzijlvest en het Wetterskip Fryslân. Dit akkoord gaat onder andere over de wateraanvoer via de Hoogeveense vaart (zuidelijke aanvoerroute) en de Drentse Hoofdvaart, waarbij afspraken zijn gemaakt over de kostenverdeling van het groot onderhoud van de gemalen. Omdat met deze gemalen het water aangevoerd wordt voor het watersysteem van Hunze en Aa's betalen wij een bijdrage in de investeringen om de objecten in goede toestand te houden. Deze werkzaamheden zijn gepland voor 2021 en worden aanbesteed door waterschap Drents Overijsselse Delta of waterschap

Vechtstromen. Hunze en Aa's is vertegenwoordigd in de werkgroep waarin afspraken worden gemaakt over de werkzaamheden.

870 Civiel zuiveringen op norm brengen (€ 300.000,-)

Dit betreft groot civiel onderhoud, wat niet in de bestaande onderhoudsplannen van de installaties zat. Voor werktuigbouwkundig en elektrotechnisch onderhoud zijn jaren geleden al inventarisaties gedaan en zijn er plannings tegenereerd in ons onderhoudsbeheersysteem. Civieltechnisch was deze inventarisatie nog niet uitgevoerd, omdat civiele delen over het algemeen een veel langere levensduur kennen. Intensievere inspecties van slibbuffers en circuits, noodzakelijk door strengere wetgeving en controles van de omgevingsdiensten, hebben ons tevens genoodzaakt deze civieltechnische inventarisaties naar voren te halen. Naar aanleiding van een inspectie in 2019 op de RWZI Assen en een inventarisatie van overige civiele objecten op zuiveringen is de lijst met op norm brengen van civiele delen samengesteld. De komende 5 jaren is er € 300.000 per jaar nodig om het civiele deel (beton) van de installaties op norm te brengen.

890 Persleiding Drouwenermond (€ 40.000,-)

Het waterschap doet samen met de gemeente Borger-Odoorn een onderzoek naar de oorzaak van problemen bij het afvoeren van afvalwater uit het gebied Drouwenermond.

Omdat het onderzoek op dit moment wordt uitgevoerd, kan nog niet met zekerheid worden gesteld welke aanpassingen noodzakelijk zullen zijn. De verwachting is echter dat het verleggen van de aansluiting van rioolgemaal Drouwenermond op de persleiding uit Nieuw Buinen een maatregel is die het waterschap hierin op zich zal moeten nemen. De kosten van deze aanpassing bedragen € 40.000,-. Het project zal zo spoedig mogelijk na afronding van het onderzoek ter hand worden genomen (2021).

Programma Organisatie

738 Aanschaf laboratoriumapparatuur (€ 200.000,-)

We nemen jaarlijks € 200.000,- op aan vervangingsinvesteringen/ beheersmatige investeringen voor het laboratorium. In 2021 is het noodzakelijk te investeren in de aanschaf van analyseapparatuur ten behoeve van het analyseren van TOC. Naar verwachting zal TOC de bepaling van CZV gaan vervangen als heffingsparameter. Daarnaast is uitbreiding van apparatuur nodig voor de analyse van medicijnresten en gewasbeschermingsmiddelen. De analysecapaciteit van de huidige apparatuur is te klein om aan de analysevraag te kunnen voldoen.

778 ICT investeringen (€ 590.000,-)

Dit betreft de volgende investeringen.

WLAN (€ 50.000,-)

Het Wifi (Draadloos) netwerk is 6 jaar oud en er is vanuit de leverancier geen ondersteuning meer voor. Er zullen slechts in beperkte mate nog updates komen. Hierdoor lopen we een risico dat de verbinding niet veilig zal zijn. Om dit te voorkomen, zullen we dit Wifi netwerk gaan vervangen.

Vervanging modems locaties (€ 30.000,-)

De modems die zorgen voor de verbinding met het hoofdpst systeem (telemetrie) zijn van een dusdanige leeftijd dat de werking niet gegarandeerd kan worden. Na een groot deel van deze modems afgelopen jaar te hebben vervangen, staat de rest voor komende jaren op de planning. Het huidige beheer hierop is arbeidsintensief en het is niet mogelijk om digitale inbraken (hack pogingen)

te detecteren. Vanuit het oogpunt van beheer en veiligheid is vervanging noodzakelijk, ook om te voldoen aan de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid).

Nieuwe werkplekken (€ 260.000,-)

De huidige werkplekken zijn door nieuwe technieken van digitaal vergaderen en het thuiswerken aan vervanging toe. De ICT-wereld is door de corona crisis snel veranderd en er worden andere eisen gesteld aan de werkplekken. Digitaal vergaderen is het nieuwe vergaderen. Onze huidige vaste werkplekken kunnen dit niet aan. Ze hebben geen camera en microfoon. Ook kan de achterliggende techniek de beeld en geluidsoverdracht niet aan. Hierdoor zullen niet alleen de werkplekken worden vervangen, maar zal ook een investering in het serverpark plaats moeten vinden.

Informatiebedrijfsvoeringplan (€ 250.000,-)

Om de actiepunten uit het IBP (informatiebedrijfsvoeringplan) uit te voeren is budget nodig. Deze investering wordt met name gebruikt t.b.v. de digitaliseringslag van de overheid. Zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet. We liggen op planning met het IBP.

793 Uitbreiding Open Informatie portaal (€ 30.000,-)

Voor de uitbreiding van ons open informatieportaal wordt onder andere gebruik gemaakt van externe ondersteuning om geïnventariseerde vragen van partijen als ingelanden, bureaus en overheden te vertalen in gebruiksklare informatie. Deze wordt via een webservice opengesteld via onze eigen website en het Gegevens Knooppunt Groningen.

794 Basis Registratie Ondergrond (BRO) (€ 40.000,-)

Met de wettelijk verplichte invoering van deze basisregistratie moeten er aanpassingen aan onze database gedaan worden om uitwisseling met deze basisregistratie mogelijk te maken. Bovendien zal er een Geo-Technisch Archief ingericht moeten worden om ervoor te zorgen dat door ons verzamelde data beschikbaar is en blijft voor de toetsing van onze keringen in het kader van het Wettelijk Beoordelings Instrumentarium (WBI). Dit Geo-Technisch Archief (GTA) wordt in 2021 ingericht en in gebruik genomen in samenwerking met Waterschap Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân.

795 Geo Info & Metadata/Data op orde (€ 30.000,-)

In verband met de wettelijke verplichtingen voortvloeiend uit Digitale overheid 2017, Archief 2020, Wet Open Overheid en Omgevingswet is het noodzakelijk de data op orde te krijgen en te voorzien van de voorgeschreven Metadata. Buiten deze verplichting om is het ook voor onze eigen organisatie noodzakelijk om op een juiste manier met gevalideerde en complete informatie te kunnen werken. Omdat de zogenaamde “versleten” gebieden opnieuw moeten worden gemodelleerd is extra inzet benodigd om de juiste data in onze database te krijgen.

839 Beheer BGT (€ 70.000,-)

Voor het bijhouden van wijzigingen/mutaties van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) in het kader van uniformering van deze BGT is het noodzakelijk om e.e.a. in samenwerking met inliggende gemeenten en provincies gezamenlijk uit te laten voeren.

BIJLAGE 1: INVESTERINGSSCHEMA 2021

Categorie E 1 - Nieuwe projecten waarvan de kredietvoorstellen in de loop van 2021 ter besluitvorming worden voorgelegd

	Omschrijving / projectnaam	2021
		Investering
	Programma Veiligheid	
757	Versterken boezemkades Tusschenklappen	1.105.000
	Subtotaal	1.105.000
	Programma Watersystemen	
624	Vervanging en vergroting WKK Scheemda	500.000
710	Oeverfixatie Bareveld	140.000
724	Vervanging en vergroting WKK Assen	250.000
799	Trommelzeven RWZI's Gieten en Assen	880.000
812	Watersysteem Hunze BHP 2022-2027	500.000
845	Duurzaamheidsmaatregelen coalitieaccord	700.000
861	Baggeren Mussel Aa kanaal	150.000
	Subtotaal	3.120.000
	Totaalvolume investeringen per jaar:	4.225.000

TOTAALOVERZICHT INVESTERINGEN 2021

	Totaal generaal categorie A, C en E1:	20.652.430
	Per programma:	
	Programma Veiligheid	4.624.080
	Programma Watersystemen	14.178.447
	Programma Organisatie	1.849.903
	Totaal per programma:	20.652.430

BIJLAGE 2 STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Omschrijving	Stand 1-1-2021	Mutaties 2021		
		Vermeerderingen		
		Interne		Externe
		Rente	Overige	
A ALGEMENE RESERVES				
Algemene reserve watersysteembeheer	6.796.156			
Algemene reserve zuiveringsbeheer	1.618.376			
Totaal algemene reserves	8.414.532			
B BESTEMMINGSRESERVES				
Bestemmingsreserve bodemsaneringen	14.850			
Bestemmingsreserve HWBP	2.079.000		400.000	
Bestemmingsreserve duurzaamheid / innovatie	140.000			
Bestemmingsreserve zichtbaarheid	15.000			
Bestemmingsreserve cultuurhistorisch erfgoed	30.000			
Totaal bestemmingsreserves	2.278.850		400.000	
C AFKOOPSOMMEN				
- afkoopsommen algemeen	11.168.937			
Totaal afkoopsommen	11.168.937			
D Rekeningresultaat				
Totaal rekeningresultaat				
Totaal Eigen Vermogen	21.862.319		400.000	
E VOORZIENINGEN				
Wachtgelden/pensioenen voormalig personeel en bestuur	2.281.651	57.041		
Totaal Voorzieningen	2.281.651	57.041		
Totaal Eigen Vermogen en Voorzieningen	24.143.970	57.041	400.000	

Mutaties 2021		Stand 31-12-2021	Berekende rente die niet aan de reserves / voorzieningen is toegevoegd	
Verminderingen			Bedrag	Exploitatierekening
Interne	Externe			
1.970.000		4.826.156	169.904	31207
		1.618.376	40.459	31307
1.970.000		6.444.532	210.363	
		14.850	371	31207
140.000		2.479.000	51.975	31207
15.000			3.500	31307/31207
30.000			375	31307/31207
			750	31307/31207
185.000		2.493.850	56.971	
928.000		10.240.937	279.223	31207
928.000		10.240.937	279.223	
3.083.000		19.179.319	546.557	
	350.000	1.988.692		
	350.000	1.988.692		
3.083.000	350.000	21.168.011	546.557	

BIJLAGE 3 STAAT VAN PERSONEELSLASTEN

ORGANISATIE EENHEID	PERSONEELSLASTEN					
	BEGROTING 2021 FORMATIE IN F.T.E.	Salarissen eigen personeel	Sociale lasten eigen personeel	Overige personeels- lasten eigen personeel	Personeel van derden	Totaal
Directie/staf	7,86	676.656	170.470			847.126
Veilig en Voldoende Water	123,49	6.620.990	1.858.188			8.479.178
Schoon Water	56,51	3.713.211	1.075.202			4.788.413
Beleid, Projecten en Laboratorium	61,19	4.426.267	1.212.705			5.638.972
Personeelszaken, Financiën en Bedrijfsvoering	76,45	5.243.231	1.430.722			6.673.953
Trainees	6,00	310.323	85.656			395.979
Subtotaal	331,50	20.990.678	5.832.943	-	-	26.823.621
Bestuur		705.138	23.729			728.867
Actief bovenformatief personeel		650.008	161.571			811.579
Overige personeelskosten				1.300.696		1.300.696
PERSONEEL VAN DERDEN					340.327	340.327
Totalen	331,50	22.345.824	6.018.243	1.300.696	340.327	30.005.090

